

Załącznik do Uchwały Nr 19/VII/2015

Rady Gminy Załuski z dnia 14 stycznia 2015 r.

Gmina Załuski

Gminna Strategia

Rozwiązywania

Problemów Społecznych

Spis treści

spis treści	2
I. MERYTORYCZNE UZASADNIENIE OPRACOWANIA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	4
II. PROCES WYPRACOWANIA STRATEGII	12
III. CHARAKTERYSTYKA GMINY	15
Załączniki	73
Wykaz skrótów	78
Spis wykresów i tabel	78

I. MERYTORYCZNE UZASADNIENIE OPRACOWANIA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Obecnie stale wzrasta zakres zadań stawianych przed instytucjami pomocy społecznej, co spowodowane jest zwiększającym się ich ciężarem gatunkowym i stopniem trudności generowanym takimi czynnikami, jak: redukcja zatrudnienia, deficyt nowych miejsc pracy, wzrost kosztów związanych z ochroną zdrowia i rehabilitacją osób niepełnosprawnych. W celu ich realizacji powstały, bądź zostały znowelizowane akty prawne, a wśród nich art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2013 poz. 182 z późn. zm.), zobowiązujący samorząd Gminy do opracowania i realizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych (GSRPS).

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Działania te opierają się na zasadach programowania, subsydiarności, koncentracji, elastyczności i otwartości. Istotą nowego modelu działania pomocy społecznej, kreującej politykę społeczną – a w jej obszarze strategię rozwiązywania problemów społecznych – jest jej uspołecznienie zarówno w procesie planowania, jak też realizacji.

Dobrem nadrzędnym Strategii rozwiązywania problemów społecznych jest człowiek – jego potrzeby zarówno w kontekście indywidualnym, jak i społecznym. Strategia jest dokumentem opisującym, analizującym i wartościującym zjawiska w tym obszarze rzeczywistości, od którego zależy stworzenie wizji godnego życia zarówno jednostki, jak też grupy społecznej jako całości; w praktyce stanowi skuteczny instrument realizacji przyjętych założeń dla osiągnięcia stanu określonego w wizji.

Państwo Członkowskie Unii Europejskiej ma obowiązek prowadzenia w ramach Unii wspólnych działań wspierających, uzupełniających i koordynujących w szeroko pojętej dziedzinie ochrony ludności i rozwoju kapitału ludzkiego. Opracowanie Strategii jest warunkiem pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych na realizację projektów dotyczących sfery społecznej zarówno z budżetu państwa, jak też funduszy Unii Europejskiej.

1. Podstawa prawna strategii, zgodność z prawem wspólnotowym oraz strategiami narodowymi i europejskimi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Załuski tworzona jest z mocy ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2013 poz. 182 z późn. zm.), która w art. 17 ust. 1 pkt 1 nakłada na Gminy obowiązek „opracowania i realizacji gminnej Strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Art. 17 ust. 1 pkt. 1 ustawy o pomocy społecznej określa zakres konstruowanej Strategii, w której priorytetowe działania wiążą się ściśle z opracowaniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Ponadto art. 16b ust 2 w/w ustawy wskazuje elementy, jakie powinna zawierać strategia, tj.

- diagnoza sytuacji społecznej,
- prognoza zmian w zakresie objętym strategią,
- cele strategiczne projektowanych zmian,
- kierunki niezbędnych działań,
- sposób realizacji Strategii oraz jej ramy finansowe,
- wskaźniki realizacji działań.

2. Powiązanie strategii z krajowymi aktami prawnymi

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Załuski jest zgodna z założeniami polityki państwa, a także ustaw kompetencyjnych nakładających na administrację rządową i samorządową określone obowiązki. Działania zawarte w Strategii oparte są na postanowieniach innych krajowych aktów prawnych, a w szczególności:

- Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2010 nr 234 poz. 1536 z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2011 nr 43 poz. 225);
- Ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2012 poz. 1356 z późn. zm.);

- Ustawy dnia z 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2012 poz. 124 z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2013 poz. 674);
- Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 nr 127 poz. 721);
- Ustawy z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2013, poz. 1456 z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 nr 180 poz. 1493 z późn. zm.);
- Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (Dz. U. z 2013 poz. 135 z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013 poz. 182 z późn. zm.).

2.1 Zgodność z prawem wspólnotowym

Prawo wspólnotowe (*acquis communautaire*) nie ingeruje w systemowe rozwiązania w zakresie pomocy społecznej obowiązujące w państwach członkowskich Unii Europejskiej. Funkcjonuje jednak polityka społeczna Unii koordynująca narodowe polityki społeczne w zakresie koniecznym z punktu widzenia funkcjonowania wspólnoty.

2.2 Zgodność ze strategiami europejskimi

Jednym z wiodących celów Unii Europejskiej jest wyrównywanie poziomu rozwoju krajów i regionów. Polska uczestniczy w polityce społeczno-gospodarczej Unii, co oznacza między innymi korzystanie z funduszy unijnych. W obszarze polityki społecznej jest to Europejski Fundusz Społeczny (Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 1784/1999/WE), który jest głównym instrumentem wspierającym działania podejmowane w ramach:

- Europejskiej Strategii Zatrudnienia; zawarte w filarze Równość Szans: aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu, wykluczeniu społecznemu, promowanie równych szans kobiet i mężczyzn na rynku pracy, aktywizacja zawodowa kobiet oraz rozwój powszechnego kształcenia;

- Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL; zawarte zwłaszcza w działaniach:
  - promowanie rynku pracy otwartego dla wszystkich poprzez ułatwienie wchodzenia i powrotu na rynek pracy osobom, które doświadczają dyskryminacji,
  - wzmocnienie krajowej Strategii gospodarki społecznej poprzez podnoszenie jakości zatrudnienia w sektorze usług oraz rozwój zatrudnienia socjalnego,
  - godzenie życia rodzinnego i zawodowego oraz ponowna integracja zawodowa kobiet i mężczyzn poprzez rozwój i promocję elastycznych form zatrudnienia i organizacji pracy.

Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu – Europa 2020

Strategia ta obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

- rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020

Głównym celem Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły one w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia.

Poza celem głównym w Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego wyznaczono pięć celów szczegółowych:

- wzrost zatrudnienia;
- wydłużenie aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych;
- poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- poprawa zdrowia obywateli oraz podniesienie efektywności opieki zdrowotnej;
- podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli.

2.3 Zgodność z dokumentami krajowymi

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030, której celem głównym jest poprawa jakości życia Polaków.

Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020, która za jeden z celów stawia rozwój kapitału ludzkiego.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie, która jako strategiczny cel polityki regionalnej wskazuje efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności.

Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2011 – 2015, który zawiera następujące cele strategiczne:

1. Ograniczenie szkód zdrowotnych wynikających ze spożywania alkoholu.
2. Zmniejszenie dostępności i zmiana struktury spożywanego alkoholu.
3. Ograniczenie zaburzeń życia rodzinnego, w tym szkód zdrowotnych i rozwojowych dzieci z rodzin z problemem alkoholowym.
4. Ograniczenie zjawiska picia alkoholu przez dzieci i młodzież.
5. Ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie oraz zwiększenie skuteczności pomocy rodzinom.
6. Poprawa jakości działań podejmowanych przez Gminy w ramach gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz ograniczenie wydatkowania środków na zadania niezwiązane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych.
7. Ograniczenie przypadków naruszeń prawa w związku z alkoholem.
8. Oszacowanie strat ekonomicznych związanych z alkoholem.

Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2011-2016, którego cel główny brzmi: „ograniczenie używania narkotyków i związanych z tym problemów społecznych i zdrowotnych”.

Narodowy Program Zdrowia na lata 2007 – 2015 – działania przedstawione w Strategii są zgodne z założeniami zawartymi w w/w Programie, szczególnie zaś z celem operacyjnym zakładającym zmniejszenie i zmianę struktury spożycia alkoholu oraz zmniejszenie szkód zdrowotnych spowodowanych alkoholem.

2.4 Zgodność z regionalnymi i wojewódzkimi dokumentami strategicznymi

Zgodność z Powiatową Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Płońskiego na lata 2005-2014¹.

Zgodność z następującymi celami i kierunkami działań:

Cel strategiczny: Podniesienie jakości życia i zrównanie szans wszystkich mieszkańców powiatu płońskiego.

Główne cele i kierunki działań:

Cel 1: Podnoszenie poziomu i efektywności bazy instytucjonalnej, zaplecza kadrowego i technicznego w sferze pomocy społecznej.

Cel 2: Unowocześnianie i sprzyjanie rozwojowi systemu opieki nad dziećmi i młodzieżą częściowo lub całkowicie pozbawioną opieki rodziców, a także nad rodzinami zastępczymi i ośrodkami stwarzającymi warunki do prawidłowego rozwoju takich dzieci i młodzieży.

Cel 3: Zapewnienie opieki nad osobami starszymi i osobami chorymi ze szczególnym uwzględnieniem osób z zaburzeniami psychicznymi.

Cel 4: Rozwój działań i warunków sprzyjających wyrównaniu szans osób niepełnosprawnych oraz wzrostowi ich aktywności zawodowej.

Cel 5: Zacieśnienie i rozwój współpracy jednostek samorządu powiatowego, gminnego i organizacji pozarządowych działających na rzecz osób wymagających opieki i zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Cel 6: Promowanie i wspieranie działań pomocowych na rzecz środowisk wymagających wsparcia.

Cel 7: Wyrównanie różnic społecznych pomiędzy poszczególnymi gminami Powiatu Płońskiego.

---

¹ Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Płońskim, s. 55-60.

Zgodność z Regionalną Strategią Innowacji dla Mazowsza na lata 2007-2015²

Celem głównym strategii jest *wzrost innowacyjności przedsiębiorstw Mazowsza, prowadzący do przyspieszenia wzrostu i zwiększenia konkurencyjności w skali UE*. Oprócz wskazanego celu charakteryzowany dokument wyznacza cztery cele strategiczne:

- zwiększenie współpracy w procesach rozwoju innowacji i innowacyjności;
- wzrost internacjonalizacji przedsiębiorstw województwa mazowieckiego;
- wzrost środków i efektywności finansowania działalności proinnowacyjnej w regionie;
- kształtowanie i promowanie postaw proinnowacyjnych oraz proprzedsiębiorczych.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2020 roku³, „Spójne Mazowsze”

Cel nadrzędny: wzrost konkurencyjności gospodarki i równoważenie rozwoju społeczno-gospodarczego w regionie podstawą poprawy jakości życia mieszkańców.

Cele strategiczne:

- budowa społeczeństwa informacyjnego i poprawa jakości życia mieszkańców województwa;
- zwiększenie konkurencyjności regionu w układzie międzynarodowym;
- poprawa spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej regionu w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Cele pośrednie:

- rozwój kapitału ludzkiego;
- wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu;
- stymulowanie rozwoju funkcji metropolitalnych Warszawy;
- aktywizacja i modernizacja obszarów pozametropolitalnych;
- rozwój społeczeństwa obywatelskiego oraz kształtowanie wizerunku regionu.

---

² Załącznik do Uchwały Nr 72/08 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 21 kwietnia 2008 r.

³ Uchwalona przez Sejmik Województwa w dniu 29 maja 2006 r., uchwałą Nr 78/06.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku⁴, „Innowacyjne Mazowsze”

Nadrzędnym, głównym celem ww. strategii jest *spójność terytorialna, rozumiana jako zmniejszenie dysproporcji rozwoju w województwie mazowieckim oraz wzrost znaczenia Obszaru Metropolitalnego Warszawy [OMW] w Europie*. Wyodrębniono także:

- priorytetowy cel strategiczny – *Przemysł i produkcja* (rozwój produkcji ukierunkowanej na eksport w przemyśle zaawansowanych i średniozaawansowanych technologii oraz w przemyśle i przetwórstwie rolno-spożywczym);
- cele strategiczne – *Gospodarka* (wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii), *Przestrzeń i transport* (poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu oraz kształtowanie ładu przestrzennego), *Spoleczeństwo* (poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki);
- ramowe cele strategiczne - *Środowisko i energetyka* (zapewnienie gospodarce regionu zdywersyfikowanego zaopatrzenia w energie przy zrównoważonym gospodarowaniu zasobami środowiska) oraz *Kultura i dziedzictwo* (wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego oraz walorów środowiska przyrodniczego dla rozwoju gospodarczego regionu i poprawy jakości życia).

Ww. cele odnoszą się do miast województwa, Warszawy z OMW oraz obszarów wiejskich.

Inne dokumenty strategiczne:

- *Plan Rozwoju Ekonomii Społecznej na Mazowszu na lata 2013-2020;*
- *Mazowiecki Program Ochrony Zdrowia Psychicznego 2011-2015;*
- *Roczny program współpracy Samorządu Województwa Mazowieckiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2014;*
- *Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2011-2015;*
- *Wojewódzki Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2011-2016;*
- *Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2016.*

---

⁴ Załącznik do Uchwały nr 158/13 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 28 października 2013 r., s. 2.

II. PROCES WYPRACOWANIA STRATEGII

Do prac nad wypracowaniem Strategii zaproszeni zostali przedstawiciele instytucji publicznych z terenu gminy, tworząc Zespół Roboczy ds. Opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Załuski, w następującym składzie:

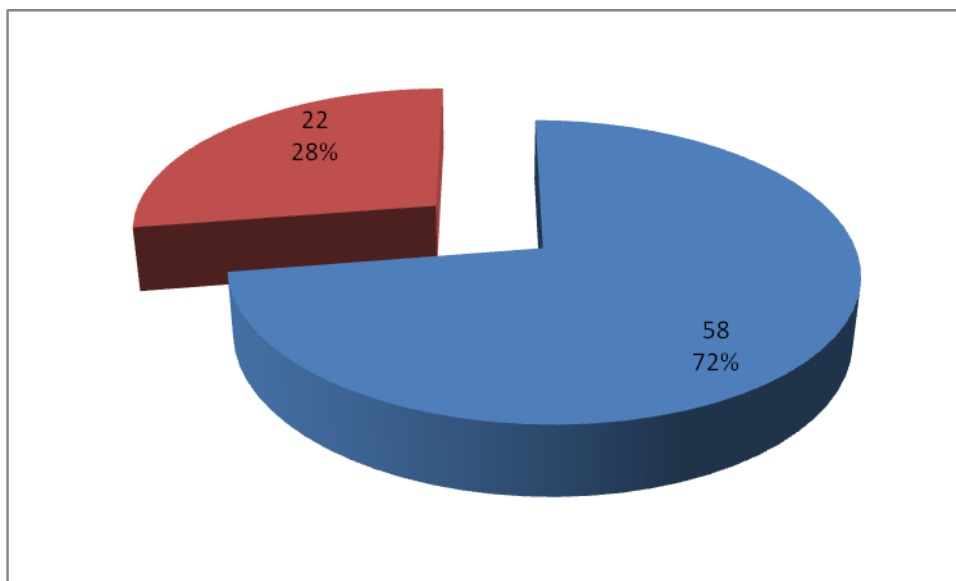
1. Agnieszka Ostrowska
2. Janina Zarzycka
3. Ewa Dylewska
4. Joanna Wiśniewska
5. Urszula Drzewaszewska
6. Artur Kujawa
7. Monika Bojanowska
8. Ilona Szulborska
9. Piotr Kunkowski
10. Marlena Kozłowska
11. Katarzyna Błaszkiwicz

Agnieszka Wróblewska – Ekspert zewnętrzny.

1. Przebieg procesu wypracowania strategii

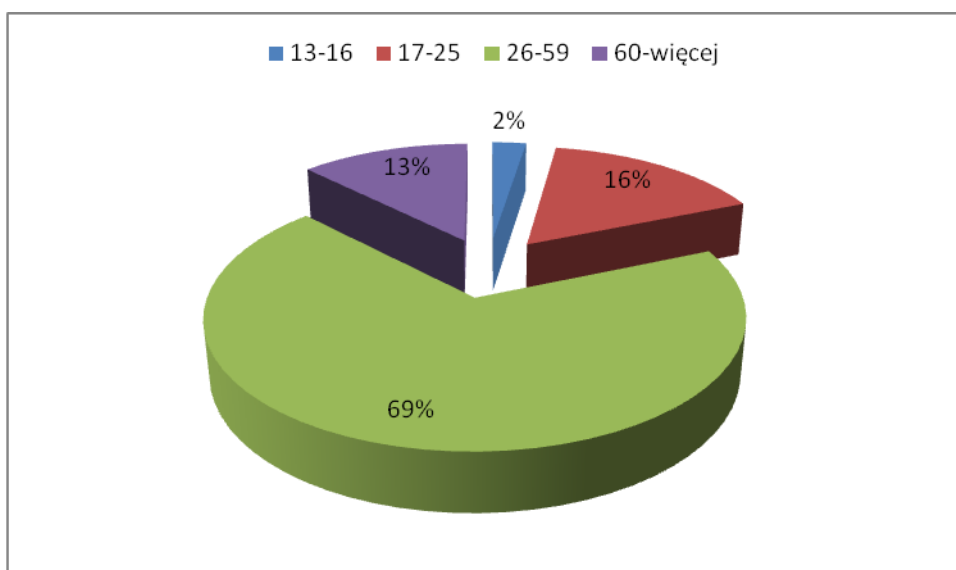
Elementem uspołecznienia procesu budowy GSRPS było przeprowadzenie badania ankietowego skierowanego do mieszkańców - osób zainteresowanych uczestnictwem w życiu społecznym gminy. Na terenie gminy Załuski przeprowadzono 80 ankiet. W badaniu wzięło udział 58 kobiet i 22 mężczyzn.

Wykres 1. Udział respondentów ankiety w podziale na płeć. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.

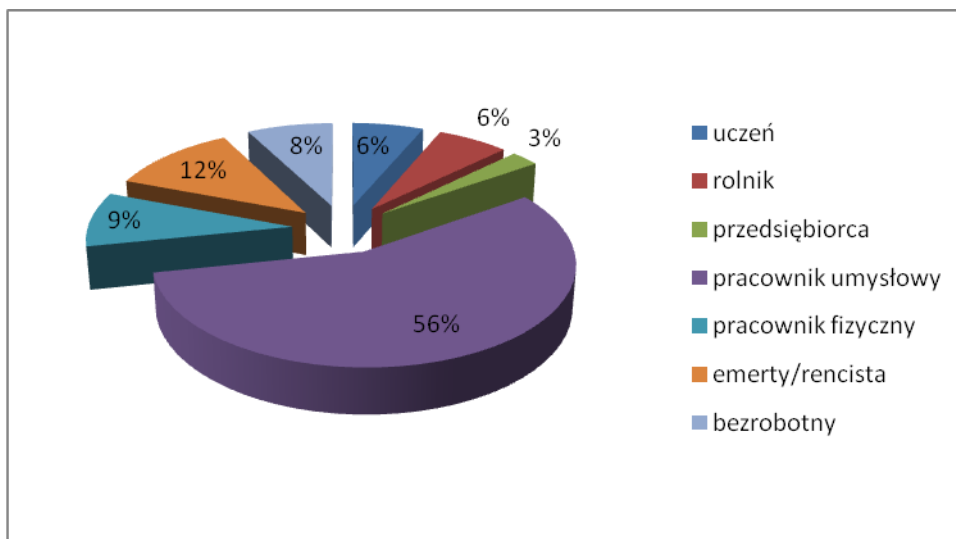
Biorąc pod uwagę wiek respondentów – największą grupę stanowiły osoby w wieku 26-59 lat (55 osób).

Wykres 2. Udział respondentów wg wieku. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.

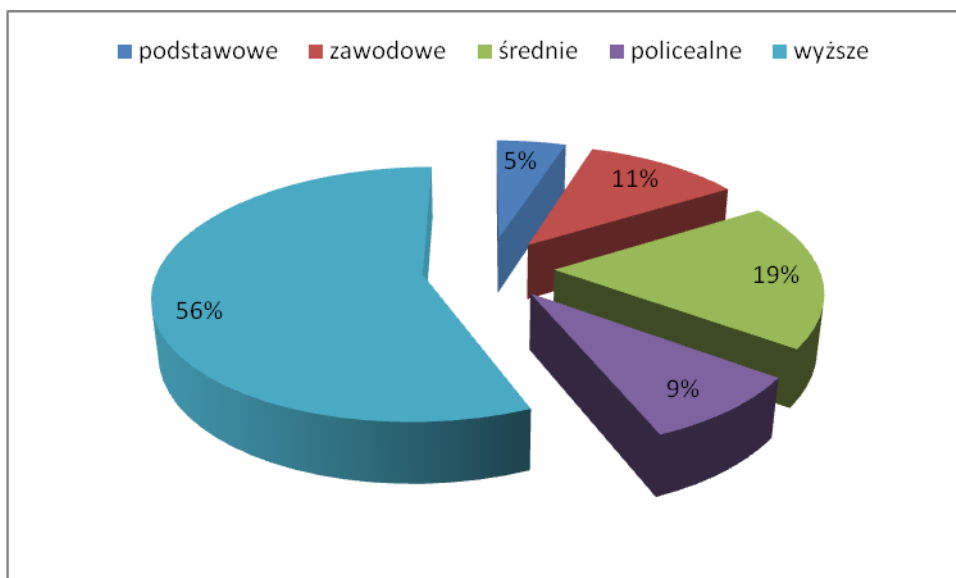
W odniesieniu do grupy zawodowej największy udział przypadł pracownikom umysłowym 44 osób, kolejno: emerytom i rencistom - 9 osób, pracownikom fizycznym – 7, bezrobotnym – 6 i in.

Wykres 3. Podział respondentów wg statusu zawodowego. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.

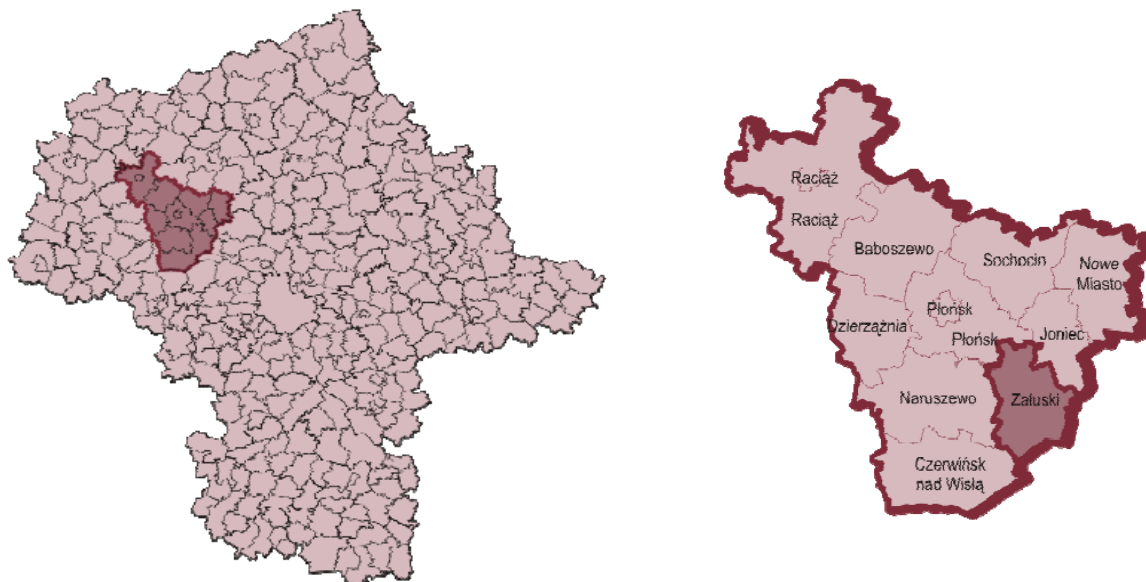
Metryczka anonimowej ankiety zawierała również dane dotyczące wykształcenia respondentów, z których na 80 osób 45 posiada wykształcenie wyższe, co w ujęciu procentowym łącznie daje 56%.

Wykres 4. Podział respondentów wg poziomu wykształcenia. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.

III. CHARAKTERYSTYKA GMINY

1. Położenie geograficzne

Rysunek 1. Umiejscowienie Gminy Załuski w województwie Mazowieckim oraz w Powiecie Płońskim. Źródło: www.stat.gov.pl.

Charakteryzowana gmina wiejska położona jest przy południowo-wschodniej granicy powiatu płońskiego i zajmuje powierzchnię 112 km², co stanowi 8,09 % ogólnej powierzchni powiatu Płońskiego. Gmina sąsiaduje z pięcioma innymi gminami: Czerwińsk n/Wisłą, Naruszewo, Płońsk i Joniec (powiat płoński) oraz z gminą Zakroczym (powiat nowodworski).⁵ W granicach gminy znajduje się 30 sołectw i 31 miejscowości (stan na 2012 r.). Gminę zamieszkuje 5723 osoby (2012 r.) tj. 6,4 % ogólnej liczby ludności powiatu. Odległość ośrodka gminnego od miejskich ośrodków, innych znaczących miejsc przedstawia się następująco:

- Płońsk – 16 km,
- Nowy Dwór Mazowiecki – ok. 20 km,
- Nasielsk – 23 km,
- Warszawa – 40 km,
- linia kolejowa Warszawa-Gdańsk - 18 km.

Gmina jest położona w bardzo dobrym układzie komunikacyjnym - po obu stronach międzynarodowej trasy E77, czyli drogi krajowej nr 7 Warszawa-Gdańsk. Poza tym, przez jej

⁵ Informacje pochodzą ze strony internetowej Gminy Załuski: <http://www.zaluski.pl/pl/polozenie-gminy>.

obszar przebiega droga wojewódzka nr 571 Naruszewo - Nasielsk oraz sieć dróg powiatowych.

Rzeźba terenu gminy jest nieznacznie zróżnicowana. Przeważają użytki rolne, które zajmują 9040,66 ha, co stanowi 83,342% ogólnej powierzchni gminy. Podstawowym źródłem utrzymania się mieszkańców jest rolnictwo rozwijające się na bazie gospodarstw indywidualnych. W krajobrazie dominują pola uprawne oraz zabudowa zwarta i rozproszona wraz z towarzyszącą jej zielenią (rośliny uprawne i ozdobne) oraz zbiorowiska chwastów ruderalnych. Niewielkie powierzchnie przypadająca półnaturalne zbiorowiska łąkowej bagienne, ograniczone do pasów wzdłuż cieków oraz rozproszonych płatów w zagłębieniach bezodpływowych. Występują także lasy jednakże ze względu na duże rozproszenie kompleksów leśnych dominuje krajobraz uprawny. Gminę cechuje bardzo niski stopień lesistości (powiat płoński - 13,2%, województwo mazowieckie - 22%).

Okolice gminne nie należą do obszarów o dużym zanieczyszczeniu powietrza atmosferycznego, stąd gmina jest miejscem przyjaznym do spędzania czasu na wolnym powietrzu.

Cały teren gminy Załuski charakteryzuje się szczególnymi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi i objęty jest ochroną krajobrazową (obszar Zielonych Płuc Polski) a obszarami chronionego krajobrazu są:

- „Krysko – Joniecki” - powierzchnia 9 203,40 ha (w tym 889,80 ha lasów), którego lesistość wynosi 9,67%. Obejmuje część gminy: Sochocin, Joniec, Naruszewo, Płoński i właśnie Załuski,
- oraz „Naruszewski” - powierzchnia 7 030,20 ha (w tym 2 348,60 ha lasu), którego lesistość wynosi 33,41 %, obejmuje część gminy Naruszewo i Załuski.

Typologia gleb, w odróżnieniu do formy ukształtowania terenu, jest dość zróżnicowana, chociaż teren gminy nie należy do zasobnych w surowce mineralne. Od północy: przeważają gleby brunatne wylugowane na piaskach gliniastych i glinach lekkich; od wschodu i południa: gleby brunatne na piaskach luźnych i piaskach gliniastych oraz gleby pseudobielicowe na piaskach gliniastych; od zachodu: gleby brunatne wylugowane wytworzone z piasków średnich i pyłów oraz gleby bielicowe i pseudobielicowe na pyłach i piaskach gliniastych. Inna typologia cechuje dolinę rzeki Naruszewki i jej dopływów - występują gleby typu mady, czarne ziemie zdegradowane wytworzone na pyłach lub piaskach gliniastych a także gleby mułowo - torfowe podścielone piaskiem luźnym, pyłem lub gliną. Pod względem żyzności gleb dominują gleby zaliczane do kompleksów 5-go (żytni dobry), i 6-go (żytni słaby), które

zajmują ok. 65% gruntów ornych i występują na obszarze całej gminy Załuski. Natomiast, obszary gleb bardzo dobrych i dobrych kompleksów 2-go (pszenny dobry), 4-go (pszenny-żytni) i 8-go (zbożowo-pastewny mocny) stanowią ok. 30% gruntów ornych.

2. Historia

Historia gminy Załuski związana jest bezpośrednio z historią malowniczo położonego terenu geograficznej - Północnego Mazowsza. Pierwsze wzmianki o najstarszych śladach osadnictwa pochodzą z neolitu (ok. 2000-1500 lat p.n.e.), którego integralną częścią była kultura amfor kulistych. W okresie masowych migracji plemion, w wyniku wielkiej wędrówki ludów aż do VI w n.e., do czasu pojawienia się na terenie Mazowsza pierwszych Słowian-tereny dzisiejszej gminy Załuski znajdowały się na uboczu osadnictwa.

Według dokumentacji parafialnej, jedną z pierwszych parafii na terenie gminy Załuski – Kamienica, powstała pod koniec XII w. Najprawdopodobniej w tym samym wieku powstała kolejna parafia w Kroczewie.

Wczesnośredniowieczne osadnictwo skupiało się w południowo-zachodniej części obecnej gminy. Jednakże, spokój i rozwój tej części Mazowsza był stale zakłócany przez wyprawy wojenne Prusów i Litwinów trwające aż do połowy XIV wieku. Przez kolejne wieki - przełom XV i XVI wieku - postępowało sukcesywnie zasiedlenie terenów dzisiejszej gminy a dzięki działalności księcia Janusza I powstawało szereg nowych miejscowości tworzących sieć osadniczą. Na ten właśnie okres datowane jest powstanie gminy Załuski.

Rozkwit gospodarczy przypada na XV i XVI wiek. Dzięki eksportowi zbóż do Gdańska korzystały finansowo miejscowości leżące w pobliżu Wisły. Progres nie trwał jednak długo. Czynnikiem destrukcyjnym okazał się Potop szwedzki skutkujący wyludnieniem (ok. 40%) i stratami materialnymi (ok. 70%). Dodatkowo, wielkie połacie zarastały lasami. Stopniowo powracał dawny potencjał ludnościowy, który osiągnięto dopiero u schyłku XVII wieku. Niestety wydarzenia późniejszych lat nie przyniosły korzyści dla rozwoju terenów gminnych: walki toczące na początku XVIII wieku, epidemia w 1709 roku, pożar kościoła w ok. 1880 roku, wyniszczający okres napoleoński, powracające epidemie cholery w połowie XIX wieku, Powstanie Styczniowe. To ostatnie wydarzenie przyniosło oprócz nieuchronnych kar i grzywien także uwłaszczenie chłopów, w wyniku czego nastąpiła rozbudowa i powstanie nowych miejscowości na terenie dotychczasowych lasów lub na powstałych nieużytkach po wycięciu i sprzedaży drewna. Powstała wówczas Twierdza

Modlińska, która przeznaczala drewno do budowy gigantycznych koszarów, brała udział w działaniach wojennych, w wyniku czego zniszczono prawie całkowicie trzynaście wsi, zaś siedem kolejnych w połowie.

Po Wielkiej Wojnie z bolszewikami usuwaniem zniszczeń i odtwarzaniem gospodarki zajęła się społeczność lokalna. Inną konsekwencją przyjętej strategii naprawy gospodarki była parcelacja majątków i nabywanie gruntów przez ludność bezrolną. W wyniku podjętych działań znikaly folwarki oraz powstawała obok dotychczas zwartej, zabudowa kolonijna wsi. Niestety, okres rozwoju w latach 30-tych XX wieku przerwała kolejna wojna, która przyniosła wiele strat i nieuchronnych zmian.⁶

3. Gospodarka gminy

3.1 Przedsiębiorczość

Zawodowo czynni mieszkańcy Gminy zatrudnieni są przede wszystkim we własnych gospodarstwach rolnych. Wykaz branż, w których najczęściej rejestrowane są firmy przedstawia się następująco:

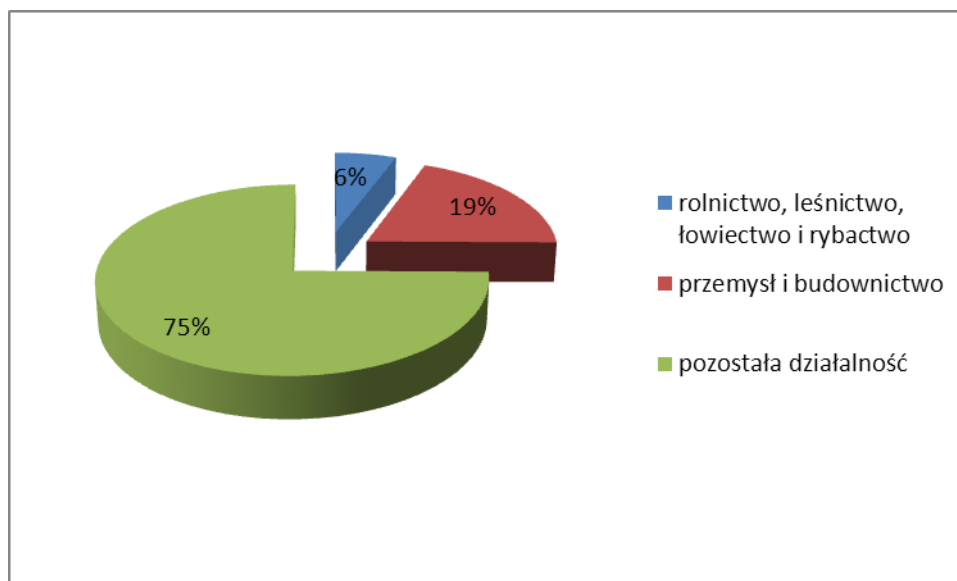
- usługi,
- handel,
- transport drogowy towarów,
- roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieszkalnych,
- sprzedaż detaliczna,
- konserwacja i naprawa pojazdów samochodowych.

W 2013 roku na terenie gminy Załuski było zarejestrowanych 330 podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON, spośród których 14 należało do sektora publicznego, a 316 do sektora prywatnego. W ramach wszystkich przedsiębiorstw 75% wykonuje pozostałą działalność gospodarczą, 19% działa w ramach przemysłu i budownictwa, a 6% to rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.

---

⁶ Informacje pochodzą ze strony internetowej Gminy Załuski: <http://www.zaluski.pl/pl/historia>.

Wykres 5. Przedsiębiorstwa z terenu gminy Załuski. Podział według sektora (2013 r.) Źródło: www.stat.gov.pl

W ramach sektora publicznego spośród 14 podmiotów 12 należy do państwowych i samorządowych jednostek prawa budżetowego. Z kolei sektor prywatny to przede wszystkim osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (87%; 253 jedn.), reszta to spółki handlowe (8%; 24 jedn.), spółdzielnie, fundacje (1%; 3 jedn.) oraz stowarzyszenia i organizacje społeczne (4%; 14 jedn.).

Odnosząc się do wskaźników podmiotów gospodarki narodowej - 10 tys. ludności (przyjętych dla celów porównawczych przez GUS), należy stwierdzić, że na 10 tys. ludności na terenie gminy Załuski przypada 579 firmy. Na 10 tys. ludności w roku 2013 powstało więcej firm (54) niż zostało wyrejestrowanych (49). Na 100 osób w wieku produkcyjnym 7,1 osób fizycznych prowadzi działalność gospodarczą. Z kolei na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym przypada 87 nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw. Odnosząc się do fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych można powiedzieć, że na 10 tys. mieszkańców przypada 26 tego typu instytucji. Dokładne dane prezentuje poniższa tabela.

Tabela 1. Podmioty gospodarki narodowej – wskaźniki. Źródło: www.stat.gov.pl.

Kategoria	Jednostka miary	Wartość wskaźnika		
		2011	2012	2013
podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	jed.gosp.	547	568	579
jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	jed.gosp.	59	51	54
jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	jed.gosp.	54	33	49
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	jed.gosp.	6,8	7,0	7,1
fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	jed.gosp.	21	24	26
podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	jed.gosp.	95	81	87
podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	jed.gosp.	87,3	90,7	93,0

3.2 Rolnictwo

Powierzchnia użytków rolnych gminy wynosi łącznie 9040,66 ha, co stanowi 83,342% ogólnej powierzchni. Grunty orne w gminie zajmują 74,8%, łąki 2%, pastwiska 4%, sady 2%. Powierzchnia gruntów leśnych wynosi ogółem 827 ha, przy czym grunty leśne publiczne stanowią 562 ha, a lasy prywatne 256 ha. Lesistość wynosi 7,4%.

4. Ludność gminy

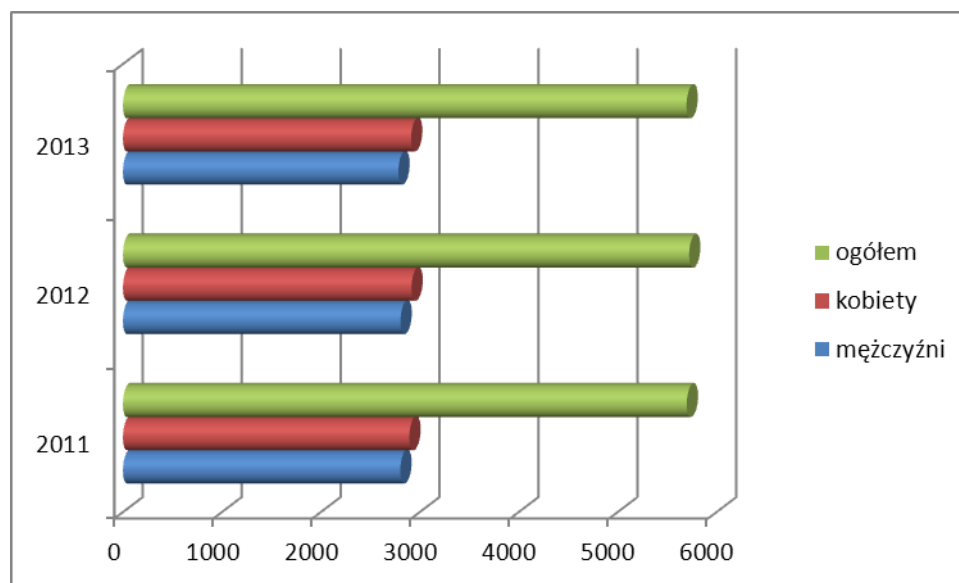
4.1 Demografia

Na koniec 2013 r. gminę Załuski zamieszkiwało 5 697 mieszkańców. W latach 2011-2013 liczba mieszkańców gminy nieznacznie zmalała.

Tabela 2. Demografia gminy Załuski. Źródło: dane UG.

Wyszczególnienie	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013
Ogółem	5699	5723	5697
Kobiety			
Ogółem	2895	2917	2913
0-17	594	595	576
w. produkcyjny	1671	1674	1660
w. emerytalny	630	648	677
Mężczyźni			
Ogółem	2804	2806	2784
0-17	619	606	596
w. produkcyjny	1904	1908	1888
w. emerytalny	281	292	300

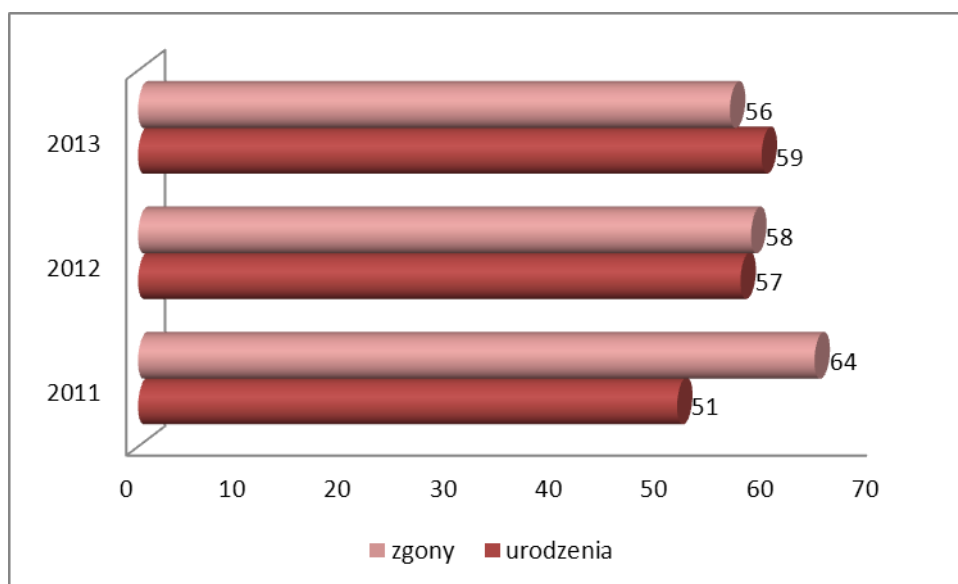
Wykres 6. Liczba mieszkańców gminy Załuski w latach 2011-2013 w podziale na płeć oraz ogółem. Źródło: dane UG.

W gminie przeważają kobiety, w 2013 r. współczynnik feminizacji wyniósł 189. W latach 2011-2013 na terenie gminy zanotowano dodatni przyrost naturalny (odpowiednio: +39, +31, +45 osób). Ogólny bilans lat był więc dodatni i wyniósł +115 osób.

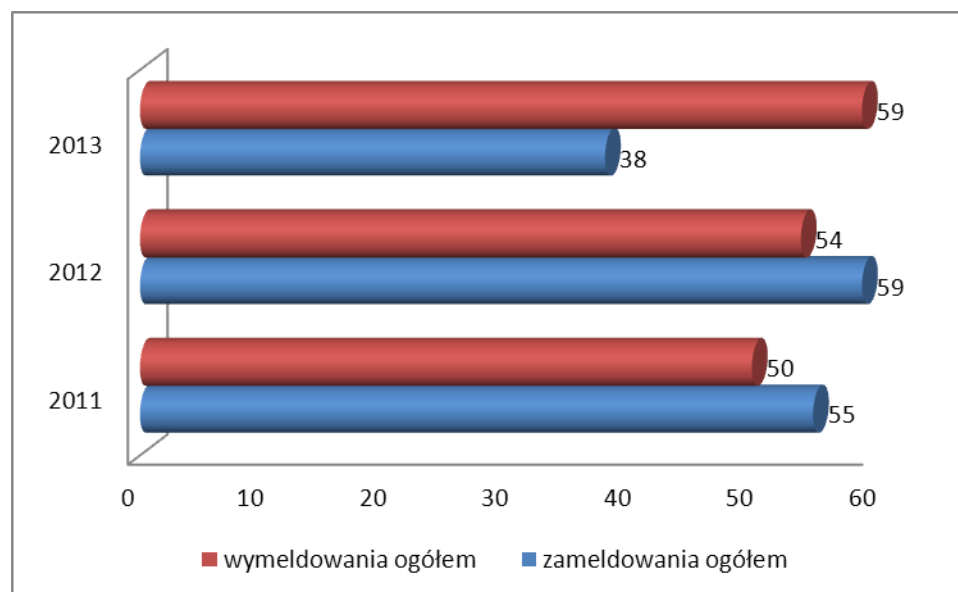
W przeciągu lat 2011-2013 na terenie gminy Załuski corocznie miał miejsce ujemny przyrost naturalny. Bilans łączny ruchu naturalnego dla tych lat wyniósł -11 osób.

Wykres 7. Ruch naturalny ludności (urodzenia i zgony) w gminie Załuski w latach 2011-2013. Źródło: dane UG.

Również w przypadku salda migracji wskaźniki są dodatnie. Gminę Załuski charakteryzuje w latach 2012-2013 niższy odsetek wymeldowani niż w 2011 roku.. Łącznie, w przeciągu ostatnich trzech lat, wyniosło ono -11 osób.

Wykres 8. Migracje na terenie gminy Załuski w latach 2011-2013. Źródło: dane UG.

Biorąc pod uwagę zakres wieku produkcyjnego, 15-59 dla kobiet oraz 15-64 dla mężczyzn, w gminie Załuski w wieku produkcyjnym znajduje się 1 988 mężczyzn i 1 792 kobiet, łącznie 3 780 osób. Stanowi to o potencjale produkcyjnym gminy.

Gmina Załuski jest gminą stabilną, rozwijającą się, zarówno biorąc pod uwagę saldo migracji. Zamieszkuje ją więcej kobiet niż mężczyzn. Obecnie w gminie są zasoby ludzkie, które stanowią o jej potencjale produkcyjnym.

4.2 Poziom życia

W 2012 r. dochody gminy Załuski w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniosły 34 132 zł, przy wydatkach w wysokości 3 061 zł. W tym samym roku wydatki na pomoc społeczną i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej wyniosły 13% całości wydatków gminnego budżetu (spadek o 2,1 punktu procentowego w stosunku do roku poprzedniego).

4.3 Mieszkalnictwo

Przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania wynosi w gminie Załuski 87,1 m² (2012 r.). W tym samym roku gminne wydatki przeznaczone na gospodarkę mieszkaniową wyniosły 0,7% ogółu wydatków budżetowych.⁷

Tabela 3. Zasoby mieszkaniowe w gminie Załuski. Źródło: dane GUS www.stat.gov.pl

	Jednostka miary	2011	2012	2013
ZASOBY MIESZKANIOWE				
Zasoby mieszkaniowe wg lokalizacji				
Ogółem				
<i>mieszkania</i>	mieszk.	1679	1686	1697
<i>izby</i>	izba	6551	6583	6640
<i>powierzchnia użytkowa mieszkań</i>	m ²	145847	146784	148303
Budynki mieszkalne w gminie				
ogółem	bud.	1564	1571	1582
Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne				
Ogółem				
wodociąg	mieszk.	1447	1454	1465
ustęp splukiwany	mieszk.	1321	1328	1339
łazienka	mieszk.	1245	1252	1263
centralne ogrzewanie	mieszk.	1080	1087	1098
Mieszkania wyposażone w instalacje - w % ogółu mieszkań				
<i>wodociąg</i>	%	86,2	86,2	86,3
<i>łazienka</i>	%	74,2	74,3	74,4
<i>centralne ogrzewanie</i>	%	64,3	64,5	64,7
Zasoby mieszkaniowe – wskaźniki				
<i>przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania</i>	m ²	86,9	87,1	87,4
<i>przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę</i>	m ²	25,6	25,6	26,0
<i>mieszkania na 1000 mieszkańców</i>	mieszk.	294,6	294,6	297,9

⁷ Dane na temat poziomu życia i mieszkalnictwa zgodnie z GUS.

5. Infrastruktura społeczna

5.1 Oświata

W gminie Załuski działa wiele placówek edukacyjnych. Szczegółowe dane odnoszące się do edukacji przedszkolnej prezentuje poniższa tabela.

Tabela 4. Przedszkola na terenie gminy Załuski. Dane zbiorcze na podst. sprawozdań gminnych.

	Liczba dzieci	Kadra	Realizowane programy dodatkowe
Przedszkole w Kroczewie	2013/2014 – 3 laki – 3 4 latki - 17	3 nauczycieli	realizacja własnego „Planu działań wychowawczych i profilaktycznych”
Mały Miś w Naborówcu	2013/2014 - 16	3 nauczycieli	brak danych
Mały Miś w Karolinowie	2013/2014 - 40	5 nauczycieli	brak danych

Na terenie Gminy Załuski działają łącznie:

- 2 publiczne szkoły podstawowe;
- 2 zespoły szkół (zerówka, szkoła podstawowa, gimnazjum).

Szczegółową charakterystykę zawiera poniższa tabela.

Tabela 5. Szkoły podstawowe oraz zespoły szkół na terenie gminy Załuski. Dane zbiorcze na podst. sprawozdań gminnych.

	Liczba uczniów	Kadra	Realizowane programy dodatkowe
Publiczna Szkoła Podstawowa w Kamienicy	138	16 nauczycieli	- Czyste powietrze wokół nas - Nie pal przy mnie proszę - Trzymaj formę - Szklanka mleka - Owoce w szkole - Klub Bezpiecznego Puchatka - Bezpieczne Wakacje - Szkoła w Ruchu - Lekcja Wolności

Publiczne Szkoła Podstawowa w Stróżewie	118	12 nauczycieli	• Szkoła w ruchu • Smok Mądragon daje radę • Owoce w szkole • Szklanka mleka • Bezpiecznie z Kubusiem Puchatkiem • Czyste powietrze wokół nas • Nie pal przy mnie proszę • Znajdę właściwe rozwiązanie
Zespół Szkół Ogólnokształcących w Szczytnie	Łącznie: 301, w tym: 136 uczniów – gimnazjum, 165 uczniów szkoła podstawowa i zerówka	30 nauczycieli	• Demokratyczna Szkoła Demokratyczny Kraj • Owoce w szkole • Szklanka Mleka • Kleszcz mały czy duży nic dobrego nie wróży • Akademia Dojrzewania • Na własne konto
Zespół Szkół Ogólnokształcących w Kroczewie	Łącznie: 223, w tym: 95 uczniów – gimnazjum, 128 uczniów – szkoła podstawowa i zerówka	27 nauczycieli	• Zapobieganie nadwadze i otyłości oraz chorobom przewlekłym poprzez edukację społeczeństwa w zakresie żywienia i aktywności fizycznej • Bezpieczna i przyjazna szkoła • Szklanka mleka • Owoce w szkole • Nie pal przy mnie proszę • Kleszcz mały czy duży nic dobrego nie wróży • Odpowiedzialny kierowca • Trzymaj formę

Charakterystyka wybranych realizowanych bądź zakończonych programów dodatkowych projektów przedstawia się następująco:

- „Na własne konto” - od lutego do czerwca 2014 roku - 18 uczniów z Gimnazjum w Szczytnie uczestniczyło w niniejszym programie, którego celem było:
  - poszerzanie wiedzy ekonomicznej uczniów,
  - kształtowanie podstaw przedsiębiorczości,
  - przekazanie umiejętności świadomego planowania własnej ścieżki zawodowej,
  - zmniejszenie dysproporcji w znajomości narzędzi.

Nauczycielem prowadzącym zajęcia była Pani Agnieszka Tartanus. W ramach Programu uczniowie uczestniczyli w dodatkowych zajęciach z przedsiębiorczości

i ekonomii. W trakcie jednego tygodnia ferii zimowych, poprzez zabawę i gry edukacyjne, uczestnicy programu poznawali podstawowe pojęcia i narzędzia ekonomiczne, które w założeniu umożliwią im lepszy start w dorosłe życie. W drugim semestrze uczniowie wykorzystywali zdobytą wiedzę w praktyce przygotowując pracę konkursową – młodzieżową gazetkę ekonomiczną skierowaną do społeczności lokalnej oraz mini-biznes plan jej wydania. Program „Na własne konto” był realizowany we współpracy z Narodowym Bankiem Polskim w ramach programu edukacji ekonomicznej i Fundacji na Rzecz Rozwoju Wsi „Polska Wieś 2000” im. M. Rataja oraz Gminę Załuski;

- „Zapobieganie nadwadze i otyłości oraz chorobom przewlekłym poprzez edukację społeczeństwa w zakresie żywienia i aktywności fizycznej”, realizowany był w ZSO w Kroczewie w ramach Szwajcarsko Polskiego Programu Współpracy przewidzianego na lata 2011-2017. Projekt pod patronatem MEN i Państwowego Instytutu Żywienia;
- SP w Stróżewie stosuje następujące innowacje zatwierdzone przez Kuratorium Oświaty: „Krasnoludki”, „Matematyka miarą wszystkiego”, „Ogród twórczości”;
- „Uczę się dla siebie” - projekt dofinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Priorytetu IX. Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach, działanie 9.1. Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty, poddziałanie 9.1.2. Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z grup o utrudnionym dostępie do edukacji oraz zmniejszenie różnic w jakości usług edukacyjnych.

Od 1.10.2011 r. do 31.07.2012 r. w 4 szkołach podstawowych (SP Stróżewo, SP Kamienica, SP Kroczewo, SP Szczytno) i dwóch gimnazjach (w Szczytnie i Kroczewie) realizowany był program Uczę się dla siebie nr POKL.09.01.02-14-006/10.

W ramach programu były realizowane zajęcia rozwijające, zajęcia wyrównujące, warsztaty wsparcia psychologicznego, doradztwo zawodowe, intensywne szkolenia językowe zakończone certyfikatem TELC, zajęcia z zakresu technik IT. Odbyło się również szkolenie dla nauczycieli z zakresu posługiwania się e-learningiem i multimediami (m.in. zakupionymi w ramach projektu tablicami interaktywnymi). W zajęciach wzięło udział 490 uczniów. W trakcie projektu odbywały się okresowe spotkania informacyjne z rodzicami, podczas których informowano o indywidualnych

postępowaniu uczniów. Ogółem, w projekcie wzięło udział 595 uczniów i 35 nauczycieli.

Wyniki egzaminów końcowych:

- egzamin zewnętrzny TELC (język angielski) - wskaźnik zdawalności 133 %;
- egzamin zewnętrzny ECDL Start (zajęcia komputerowe) - wskaźnik zdawalności 133 %;
- egzamin wewnętrzny z języka angielskiego wskaźnik zdawalności 111 %;
- egzamin wewnętrzny - zajęcia rozwijające wskaźnik zdawalności 111 %;
- egzamin wewnętrzny zajęcia komputerowe wskaźnik zdawalności 111 %;
- przygotowanie indywidualnych planów działania (doradztwo zawodowe).

Osiągnięto więc wskaźnik- 100 %.

- „Zagrajmy o sukces” - projekt zrealizowany w 2010/11 przez gimnazja w Szczytnie i w Kroczewie w ramach „Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów poprzez dodatkowe zajęcia rozwijające kompetencje kluczowe”. W ramach projektu zrealizowano zajęcia przyrodniczo matematyczne, sportowo-wychowawcze, wsparcia psychologiczno-pedagogicznego, ITC.
- „Moja przyszłość” – projekt ma na celu wyrównywać szanse edukacyjne uczniów szkół podstawowych oraz gimnazjalnych z terenu województwa mazowieckiego poprzez rozszerzanie oferty edukacyjno-wychowawczej szkół o dodatkowe zajęcia pozalekcyjne ukierunkowane na rozwój kompetencji kluczowych, zdefiniowanych w dokumencie pn. „Kompetencje kluczowe w uczeniu się przez całe życie - europejskie ramy odniesienia”, stanowiącym załącznik do Zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady Europy z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (2006/962/WE).

Projekt Województwa Mazowieckiego pn. „Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów poprzez dodatkowe zajęcia rozwijające kompetencje kluczowe – Moja przyszłość” jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Wdrażaniem projektu zajmuje się Departament Edukacji Publicznej i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie. Szkoła Podstawowa w Kroczewie i Gimnazjum w Kroczewie zakwalifikowały się do ww. programu [m.in.](#) ze względu na niskie wyniki z egzaminu gimnazjalnego i sprawdzianu szóstoklasisty. Gmina Załuski jest zobowiązana do zorganizowania i przeprowadzenia bloku zajęć pozalekcyjnych, w wymiarze 20 godzin (lekcyjnych) miesięcznie w każdej placówce tj. SP w Kroczewie i Gimnazjum w Kroczewie. Zajęcia zostaną przeprowadzone

w dwóch okresach rozliczeniowych tj. od września 2014r. do grudnia 2014 r. oraz od stycznia 2015 r. do czerwca 2015 r., w następującym podziale:

- zajęcia z nauki języka obcego;
- zajęcia z przedmiotów matematyczno - przyrodniczych;
- zajęcia związane z poradnictwem i doradztwem edukacyjno - zawodowym.

Biorąc pod uwagę wszystkie ww. placówki oświatowe, łącznie w roku szkolnym 2013/14 naukę pobierało:

a) zerówka

- 5-cio latki: 61
- 6-latki: 55

b) szkoła podstawowa:

- I klasa
  - 5-cio latki: 13 uczniów
  - 6-latki: 54 uczniów
- II klasa: 59 uczniów
- III klasa: 77 uczniów
- IV klasa: 79 uczniów
- V klasa: 77 uczniów
- VI klasa: 74 uczniów

c) gimnazjum:

- I klasa: 77 uczniów
- II klasa: 74 uczniów
- III klasa: 80 uczniów

Ponadto, edukacja uczniów niepełnosprawnych w szkołach prowadzonych przez gminę Załuski prowadzona jest zgodnie ze wskazaniem zawartym w orzeczeniach Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych. W SP im. ks. Jana Twardowskiego w Kamienicy liczba dzieci posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego i indywidualnego w latach 2011-2013 wynosiła 3. Uczniowie są objęci dodatkowymi zajęciami indywidualnymi, m.in. zajęciami rewalidacyjnymi oraz korekcyjno- kompensacyjnymi na terenie szkoły. W jednym przypadku, ze względu na trudności z poruszaniem się ucznia, zostały zorganizowane zajęcia indywidualne przez okres dwóch miesięcy.

W ZSO w Szczytnie w latach: a) 2011-2012 liczba uczniów z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego lub nauczania indywidualnego wynosiła: SP 4 i 1; gimnazjum 4 i 1; b) 2012/2013: SP kształcenie specjalne – 4; gimnazjum 4 i 2; c) 2013- do grudnia: SP kształcenie specjalne – 3; gimnazjum 6. Biorąc pod uwagę kształcenie specjalne i nauczanie indywidualne, w roku szkolnym 2011/2012 uczniowie z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego z upośledzeniem w stopniu lekkim realizowali program szkoły masowej, program dla uczniów z normą intelektualną a także uczestniczyli w dodatkowych zajęciach wyrównawczych i zajęciach prowadzonych przez pedagoga szkolnego mających na celu korygowanie zaburzonych funkcji zgodnie z zaleceniami poradni. W kolejnym roku szkolnym, 2012/2013, zajęcia dodatkowe prowadzone były przez pedagoga specjalnego. Uczniowie z orzeczeniami o potrzebie nauczania indywidualnego uczestniczyli w zajęciach, w wymiarze zgodnym z siatką godzin prowadzonych przez nauczycieli poszczególnych przedmiotów a także w dodatkowych zajęciach wyrównawczych i zajęciach wspierających rozwój społeczny i emocjonalny prowadzonych przez pedagoga szkolnego.

Opieka nauczycieli nad uczniami miała charakter indywidualny i obejmowała każdego z uczniów mających orzeczenie z poradni. Opracowano dodatkowe zadania lub ćwiczenia, pomagano podczas pracy na lekcji, dodatkowo uczniowie otrzymywali treści materiału z danego przedmiotu dostosowane do indywidualnych możliwości ucznia. Ponadto, zgodnie z rozporządzeniem MEN nauczyciele opracowywali Indywidualny Program Edukacyjno-Terapeutyczny, z którym zapoznawani byli rodzice ucznia i po ich akceptacji następowała realizacja programu. Dwukrotnie w roku następowała ewaluacja efektywności działań podejmowanych zgodnie z założeniami zawartymi w programie.

W SP w Stróżewie w roku szkolnym 2011/12 były:

- 1 osoba z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym - IPET, oligofrenopedagogika (zajęcia indywidualne z uczniem), rewalidacja (2 godz. tyg.), terapia pedagogiczna,
- 1 osoba z orzeczeniem o niepełnosprawności- prawostronny niedosłuch - zajęcia rewalidacyjne (2 godz. tyg.), dostosowanie warunków w klasie do potrzeb ucznia wg zaleceń PPP w Płońsku.

W SP w Stróżewie w roku szkolnym 2012/13 były:

- 1 osoba z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym - IPET, oligofrenopedagogika (zajęcia indywidualne z uczniem), rewalidacja (2 godz. tyg.), terapia pedagogiczna,

- 1 osoba z orzeczeniem o niepełnosprawności- prawostronny niedosłuch - zajęcia rewalidacyjne (2 godz. tyg.), dostosowanie warunków w klasie do potrzeb ucznia wg zaleceń PPP w Płońsku,
- 1 osoba z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim – IPET, zajęcia rewalidacyjne (1 godz. tyg.), terapia pedagogiczna (uczeń przebywał w szkole od II do VI 2013 r.).

W SP w Stróżewie w roku szkolnym 2013/14 były:

- osoba upośledzenie umysłowe w stopniu umiarkowanym – zajęcia jw. (od I zabrana ze szkoły do Szkoły Podstawowej Specjalnej w Jońcu),
- 1 osoba z orzeczeniem umysłowym w stopniu lekkim- terapia pedagogiczna, zajęcia rewalidacyjne, indywidualna praca z pedagogiem szkolnym,
- 1 osoba – niedosłuch- zajęcia j.w.

5.2 Kultura

Gmina Załuski nie posiada wyodrębnionego podmiotu realizującego usługi z zakresu upowszechniania kultury. Zadania te podejmują w dużej mierze placówki edukacyjne. Podmiotem wspomagającym placówki oświatowe na terenie gminy Załuski jest niewątpliwie Gminna Biblioteka Publiczna, której głównym celem jest zaspakajanie potrzeb oświatowych, kulturalnych i informacyjnych mieszkańców gminy ale także uczestniczenie w upowszechnianiu wiedzy i kultury.

W 2011 roku w ramach projektu programu „Likwidacja barier wykluczenia cyfrowego na obszarze Gminy Załuski” wyposażono bibliotekę w 10 zestawów komputerowych, z których korzystają bezpłatnie mieszkańcy gminy. Na dzień 31 grudnia 2013 roku stan zbiorów bibliotecznych i czytelnictwa przedstawiał się następująco:

- zbiory biblioteczne:
  - książki – 10 646 woluminów o wartości 83 537 zł;
  - audiowizualne (audiooboki) - 63 egz. o wartości 1 273 zł;
- czytelnictwo:
  - czytelnicy - 422 osoby, w tym dzieci i młodzieży 195 osób; wypożyczenia 6 467 woluminów; odwiedziny w czytelni internetowej 1 151 osób.

Biblioteka oprócz działalności podstawowej prowadzi także dodatkowe działania kulturalne mające na celu zainteresowanie literaturą oraz zachęcenie do częstego korzystania z usług biblioteki. W latach 2009-2013 r. odbyły się:

- spotkania autorskie z:
  - Wiolettą Piasecką autorką baśni, sztuk teatralnych,
  - Dariuszem Chwiejczakiem autorem książki „Czarodzieje mogą wszystko”,
  - Miłoszem Kamilem Manasterskim poetą,
  - Ewą Chotomską pisarką,
  - Małgorzatą Karoliną Piekarską pisarką, dziennikarką,
  - Michałem Ogórkiem dziennikarzem, publicystą
  - Andrzejem Markiem Grabowskim pisarzem
  - Anną Onichmowską pisarką
  - Rafałem Witkiem pisarzem
- warsztaty dla dzieci „Historia pisma” z Michałem Zawadka autorem książki „Mądrość z natury”,
- pasowanie uczniów klas pierwszych na czytelnika biblioteki,
- konkursy:
  - „Ex libris bibliotek”,
  - „Najaktywniejszy czytelnik biblioteki” - konkurs coroczny,
  - „Tydzień z życia Gminy Załuski” Konkurs na gazetkę szkolną,
  - „Logo Festiwalu Truskawki”
  - konkurs na zakładkę do książki 'Moja biblioteka, nie mijam -wchodzę”
- kiermasz taniej książki odbywają się dwa razy do roku.

5.3 Służba zdrowia

Najczęściej występującymi problemami zdrowotnymi mieszkańców gminy są: nadciśnienie tętnicze, cukrzyca, choroba wrzodowa, infekcja górnych dróg oddechowych, choroby zwyrodnieniowe stawów i kręgosłupa, choroby tarczycy.

Profilaktyka zdrowotna dzieci i młodzieży obejmuje:

- do 6 tygodnia życia – każdy noworodek co najmniej 3 patronaże położnej + 1 patronaż lekarski,
- niemowlęta w 2 miesiącu życia, 3 miesiącu życia i 9 miesiącu życia – patronaże pielęgniarские,
- w wieku 2 lat - bilans 2-latka,
- w wieku 4 lat – bilans 4 latka,

- badanie profilaktyczne ucznia klasy „0”,
- badanie profilaktyczne ucznia klasy „III”,
- badanie profilaktyczne ucznia klasy „V”,
- badanie profilaktyczne ucznia klasy I gimnazjalnej,
- badanie profilaktyczne klasy I ponadgimnazjalnej,
- badanie ucznia ostatniej klasy szkoły ponadgimnazjalnej,
- u dzieci w wieku szkolnym ze stwierdzonymi problemami zdrowotnymi co najmniej 1 raz w roku badanie w ramach czynnego poradnictwa.

W Ośrodku Zdrowia w Załuskach pracuje 2 lekarzy rodzinnych i 1 lekarz pediatra (pediatra przyjmuje 2 razy w tygodniu), 3 pielęgniarki zatrudnione na cały etat, 1 pielęgniarka zatrudniona na 4/5 etatu, 1 położna zatrudniona na ½ etatu, 1 rejestratorka medyczna zatrudniona na cały etat oraz personel sprząający.

W latach 2011-2013 udzielono średnio 400 porad lekarskich/1000 mieszkańców gminy na 1 miesiąc oraz ok. 8 wizyt domowych/1000 mieszkańców na 1 miesiąc.

Na terenie gminy znajdują się 2 przychodnie. Liczba aptek i punktów aptecznych pozostaje bez zmian od 2011 r., jest to 1 apteka ogólnodostępna - wskaźnik liczby ludności na aptekę ogólnodostępną w 2013 r. wyniósł 5697 osób. W tym samym roku udzielono ogółem 21909 porad z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej.

5.4 Pomoc społeczna

Pomoc społeczna oferowana na terenie gminy Załuski wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

- **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (GOPS)**

Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy odpowiedzialny jest **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (GOPS)** utworzony w 1990 roku udzielający pomocy osobom i rodzinom w celu przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne środki i możliwości. W Ośrodku zatrudnionych jest 8 osób, tj. kierownik, główny księgowy, 2 specjalistów pracy socjalnej,

pracownik socjalny, pomoc biurowa, starszy referent ds. świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego, asystent rodziny.

W celu realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej Ośrodek współpracuje z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, kościołem katolickim, fundacjami, stowarzyszeniami, pracodawcami oraz osobami fizycznymi i prawnymi. W szczególności GOPS współpracuje z GKRPA, Policją, Sądem Rejonowym w Płońsku, PCPR w Płońsku, kuratorami, Stowarzyszeniem Przeciwno Przemocy w Rodzinie w Płońsku, Poradnią Zdrowia Psychicznego w Płońsku, ośrodkami szkolno-wychowawczymi i szkołami.

Od 2013 roku GOPS w Załuskach realizuje Unijny Program Pomocy Żywnościowej PEAD „Dostarczanie żywności dla najuboższych mieszkańców UE”. GOPS przekazuje produkty żywnościowe przekazywane są całkowicie nieodpłatnie i nie są przeznaczone na sprzedaż.

W 2011 r. budżet GOPS obejmował:

- zasiłki rodzinne 7 085 świadczeń,
- dodatki do zasiłków rodzinnych 3 480,
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka 26,
- zasiłki pielęgnacyjne 1 348,
- składki na ubezpieczenia emerytalno-rentowe od osób pobierających świadczenia pielęgnacyjne – 55,
- składki na ubezpieczenia zdrowotne od osób pobierających świadczenia pielęgnacyjne – 42,
- refundacja za pobyt w DSP – 2,
- zasiłki – 313.

W 2012 r. budżet GOPS obejmował:

- zasiłki rodzinne 6 541 świadczeń,
- dodatki do zasiłków rodzinnych 3 282,
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka 51,
- zasiłki pielęgnacyjne 751,
- świadczenia pielęgnacyjne 195,
- składki na ubezpieczenia emerytalno-rentowe od osób pobierających świadczenia pielęgnacyjne – 60,
- składki na ubezpieczenia zdrowotne od osób pobierających świadczenia pielęgnacyjne – 36,

- refundacja za pobyt w DSP – 24
- zasiłki – 326.

W 2013 r. budżet GOPS obejmował:

- zasiłki rodzinne 6 158 świadczeń,
  - dodatki do zasiłków rodzinnych 2 886,
  - jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka 51,
  - zasiłki pielęgnacyjne 1 236,
  - specjalny zasiłek opiekuńczy 8,
  - świadczenia pielęgnacyjne 157,
  - dodatek do świadczenia opiekuńczego 66,
  - składki na ubezpieczenia emerytalno-rentowe od osób pobierających świadczenia pielęgnacyjne – 54,
  - składki na ubezpieczenia zdrowotne od osób pobierających świadczenia pielęgnacyjne –36,
  - składki na ubezpieczenia emerytalno-rentowe opłacane za osoby pobierające specjalny zasiłek opiekuńczy 8,
  - refundacja za pobyt w DSP – 27,
  - zasiłki – 142.
- **Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA)**

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ma swoją siedzibę w Załuskach. Działa ona na podstawie zarządzenia Wójta Gminy Załuski Nr 94/16/2008 z dnia 20.05.2008 roku oraz zgodnie z Uchwałą Rady Gminy Nr 94/XV/2012 w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2011 oraz Uchwałą Rady Gminy Załuski Nr 95/XV/2012 w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Profilaktyki i Przeciwdziałania Narkomanii.

Do zadań Komisji, wynikających z ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473 z późniejszymi zmianami), należy w szczególności:

- inicjowanie, współpraca przy opracowaniu, opiniowanie GPPiRPA;
- wydawanie opinii o zgodności lokalizacji punktu sprzedaży napojów alkoholowych z uchwałami rady miejskiej w sprawie - liczby punktów sprzedaży oraz zasad ich usytuowania;

- podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego;
- prowadzenie rozmów z członkami rodzin osoby uzależnionej od alkoholu, zmierzających do podejmowania przez nich leczenia współzależnienia.

W roku 2012 do GKRPA wpłynęło 21 wniosków o podjęcie interwencji w związku z nadużywaniem alkoholu w tym:

- Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej – 1 wniosek,
- Zespół Interdyscyplinarny ds. przemocy w rodzinie – 7,
- Posterunek Policji w Załuskach – 1,
- Prokuratura Rejonowa w Płońsku – 1,
- członkowie rodziny – 7,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Załuskach – 4.

Łączna liczba rozmów przeprowadzonych przez instruktora ds. terapii uzależnień, to 30. Zlecono także wykonanie sześciu opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu oraz złożono siedem wniosków o przymusowe leczenie. Przez cały rok prowadzona była świetlica środowiskowa w Szczytnie. Ponadto, sfinansowano nagrody na konkurs „Życie bez nałogów”, zakupiono materiały promocyjne w ramach kampanii „Odpowiedzialny kierowca” oraz pakiet materiałów „Prawo o alkoholu”, sfinansowano warsztaty i spektakle profilaktyczne.

- **Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (PCPR) w Płońsku**

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie z siedzibą w Płońsku pełni szereg zadań własnych i z zakresu administracji rządowej związanych z świadczeniem pomocy społecznej, przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie oraz rehabilitacją społeczną osób niepełnosprawnych.

Dokumentami regulującymi zakres funkcjonowania są statut i regulamin organizacji PCPR. W ramach działalności PCPR organizowane są porady prawne (unieważnienie małżeństwa, rozwód, separacja, ubezwłasnowolnienie całkowite i częściowe, władza rodzicielska, alimenty).

Odnośnie liczby dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2011 – 2013, dane przedstawiają się następująco:

- liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych

2011 r. – 3,

2012 r. – 3,

2013 r. – 1,

- liczba dzieci zgłoszonych do adopcji:

2011 r. – 0,

2012 r. – 2,

2013 r. – 0.

Zespół Interdyscyplinarny

Na terenie gminy Załuski został powołany i funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny (ZI). Jest to grupa współpracujących specjalistów działających w sposób skoordynowany, zapewniający skuteczne reagowanie na doniesienie o przemoc. Skład osób uczestniczących w pracy danego zespołu uzależniony jest w szczególności od rodzaju problemu oraz kompetencji i możliwości poszczególnych służb, instytucji i organizacji. W skład Zespołu Interdyscyplinarnego wchodzi przedstawiciele:

- jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych,
- policji,
- oświaty,
- ochrony zdrowia,
- organizacji pozarządowych.

Zgłoszenia sprawy na posiedzenie Zespołu dokonuje się telefonicznie lub osobiście u przedstawicieli ww. instytucji.

5.5 Policja

Na terenie gminy Załuski funkcjonuje Komisariat Policji podlegający Komendzie Powiatowej Policji w Płońsku.

Od 1 stycznia 2011 do 31 grudnia 2013 r. na terenie gminy Załuski miało miejsce łącznie 457 przestępstw, w tym 9 przestępstw zostało popełnionych przez nieletnich. W rozbiciu na poszczególne lata dane przedstawiają się w następujący sposób:

- w 2011 roku na terenie gminy Załuski popełniono łącznie 111 przestępstw, w tym 29 zostały popełnione przez nieletnich (111/29):

- razem kryminalne – 70/28,
  - razem gospodarcze – 4/0,
  - pozostałe przestępstwa – 37/1,
  - uszkodzenie ciała – 4/2,
  - bójka, pobicie – 1/0,
  - kradzież samochodu – 0/0,
  - kradzież mienia – 11/0,
  - kradzież z włamaniem -18/0
  - uszkodzenie mienia 10/0
  - rozbój, wymuszenie – 0/0.
- 2012 roku na terenie gminy Załuski popełniono 105 przestępstwa, w tym 1 zostało popełnionych przez nieletnich:
    - razem kryminalne – 58/0,
    - razem gospodarcze – 3/1,
    - pozostałe przestępstwa – 44/0,
    - uszkodzenie ciała – 0/0,
    - bójka, pobicie – 1/0,
    - kradzież samochodu – 0/0,
    - kradzież mienia – 16/0,
    - kradzież z włamaniem -11/0,
    - uszkodzenie mienia 10/0,
    - rozbój, wymuszenie – 1/0.
- w 2013 roku na terenie gminy Załuski popełniono 123 przestępstwa, w tym 4 zostało popełnionych przez nieletnich:
    - razem kryminalne – 64/4,
    - razem gospodarcze – 3/0,
    - pozostałe przestępstwa – 55/0,
    - uszkodzenie ciała – 3/2,
    - bójka, pobicie – 1/1,
    - kradzież samochodu – 1/0,
    - kradzież mienia – 21/0,
    - kradzież z włamaniem -17/0,

- uszkodzenie mienia 5/0,
- rozbój, wymuszenie – 1/0.

5.6 Rekreacja i sport

W celu propagowania rozwoju kultury fizycznej wśród dzieci i młodzieży, mieszkańców gminy Załuski funkcjonuje LKS GZ Korona Karolinowo, który powstał w 2009 roku. Obecnie w klubie główną dyscypliną jest piłka nożna. Drużyna seniorów (ok. 27 zawodników) od dwóch lat występuje w B klasie ciechanowskiej. Przy klubie działają również młodsze roczniki, w których łącznie trenuje ok. 50 dzieci.

Ponadto, przy szkołach w Szczytnie, Kroczewie, Kamienicy i Stróżewie działają uczniowskie kluby sportowe, gdzie są prowadzone zajęcia z piłki nożnej, siatkówki, tenisa stołowego i unihokeja.

5.7 Organizacje społeczne

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, Rada Gminy Załuski corocznie uchwała „Roczny program współpracy Gminy Załuski z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie”.

Przedmiotowy program określa kierunki, obszary, zadania współpracy jednostki samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi. Zakres przedmiotowy współpracy obejmuje zadania publiczne m.in. w sferze wspierania upowszechniania kultury fizycznej, oraz przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym.

W gminie Załuski działają następujące organizacje pozarządowe:

α) Stowarzyszenie Kobiet „Karolina” z Karolinowa

Stowarzyszenie powstało z inicjatywy mieszkanki Karolinowa, chcących aktywnie spędzać czas, mieć wpływ na rozwój naszego regionu. Głównymi celami stowarzyszenia jest:

- aktywizowanie mieszkańców do działań na rzecz rozwoju środowiska wiejskiego,
- działanie na rzecz rozwoju różnych form przedsiębiorczości na wsi,
- dbałość o zachowanie kultury materialnej i niematerialnej regionu oraz

propagowanie metod i sposobów produkcji zdrowej żywności oraz zdrowego stylu życia,

- promocja Gminy Załuski.

β) Stowarzyszenie Kobiet Gminy Załuski w Szczytnie

Stowarzyszenie funkcjonuje od 2011 roku. Organizacja zrzesza 24 panie. Siedzibą Stowarzyszenia jest strażnica OSP Szczytno. Podstawowe cele działalności Stowarzyszenia to:

- działanie na rzecz rozwoju przedsiębiorczości kobiet,
- współpraca z organami władzy samorządowej, organizacjami społecznymi i zawodowymi,
- promowanie Gminy Załuski,
- prowadzenie działalności kulinarnej,
- promocja i popieranie produktów lokalnych.

Stowarzyszenie realizuje ww. cele poprzez:

- organizowanie spotkań, prelekcji, szkoleń,
- wspieranie i podejmowanie działań promujących zdrowie,
- reprezentowanie interesów kobiet i ich rodzin,
- współpracę z wszelkimi osobami oraz instytucjami o podobnych celach działania,
- podejmowanie działań mających na celu przeciwdziałanie patologiom i przemocy w rodzinie.

χ) Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Kroczewa i Okolic w Kroczewie

Stowarzyszenie powstało w 2007 roku i jest organizacją o charakterze non-profit skupiającą ludzi, którzy chcą działać na rzecz lokalnej społeczności.

Celem Stowarzyszenia jest działalność w zakresie:

- ♣ ochrony dóbr kultury i tradycji,
- ♣ krajoznawstwa oraz wypoczynku dzieci i młodzieży,
- ♣ upowszechniania ochrony zdrowia, kultury fizycznej i sportu,
- ♣ wspomaganie rozwoju wspólnot i społeczności lokalnych,
- ♣ wspomaganie rozwoju drobnej przedsiębiorczości,
- ♣ ekologii i ochrony dziedzictwa przyrodniczego,

- ▲ promocji i rozwoju ekonomicznego regionu,
- ▲ wspierania edukacji i rozwoju intelektualnego,
- ▲ przeciwdziałania patologii społecznej.

Stowarzyszenie realizuje swoje cele poprzez:

- ▲ zbieranie, opracowywanie i publikowanie materiałów o charakterze historycznym,
- ▲ organizowanie spotkań, prelekcji i innych przedsięwzięć propagujących dobra kultury i tradycji,
- ▲ organizowanie wycieczek krajoznawczych, wypoczynku dla dzieci i młodzieży oraz wymiany międzynarodowej,
- ▲ organizowanie imprez o charakterze kulturalno-sportowym dla dzieci, młodzieży i dorosłych,
- ▲ pomoc metodyczna oraz techniczna w organizacji wspólnot i społeczności lokalnych,
- ▲ promowanie drobnej przedsiębiorczości i regionu za pomocą Internetu, publikacji o charakterze informacyjnym oraz organizowanie spotkań informacyjnych, pokazów itp.,
- ▲ śledzenie zagrożeń ekologicznych o charakterze lokalnym oraz podejmowanie wszelkich działań dla zmniejszenia zniszczenia środowiska naturalnego oraz dziedzictwa przyrodniczego,
- ▲ organizowanie konkursów wiedzy, szkoleń, organizowanie i wspieranie kół zainteresowań.

δ) Towarzystwo Przyjaciół Żalusk w Żaluskach

Celem Stowarzyszenia jest działalność w zakresie:

- ▲ ochrony dóbr kultury i tradycji,
- ▲ krajoznawstwa oraz wypoczynku dzieci i młodzieży,
- ▲ upowszechniania ochrony zdrowia, kultury fizycznej i sportu,
- ▲ wspomagania rozwoju wspólnot i społeczności lokalnych,
- ▲ wspomagania rozwoju drobnej przedsiębiorczości oraz pomoc osobom bezrobotnym,
- ▲ ekologii i ochrony dziedzictwa przyrodniczego,
- ▲ promocji i rozwoju ekonomicznego regionu,
- ▲ wspierania edukacji i rozwoju intelektualnego,
- ▲ przeciwdziałania patologii społecznej,
- ▲ rozwoju kulturalnego, fizycznego i wypoczynku mieszkańców a w szczególności dzieci,

- ♣ wyrównania poziomu wiedzy dzieci i dostępu do nauki, kultury fizycznej i sportu,
- ♣ wspierania inicjatyw społecznych na rzecz infrastruktury dróg, sieci wodno-kanalizacyjnej oraz sieci telekomunikacyjnej i informatycznej,
- ♣ wspierania dzieci i młodzieży oraz rodzin w trudnej sytuacji życiowej.
- ♣ propagowania wśród mieszkańców wsi wiedzy o nowoczesnych formach gospodarowania finansami

Towarzystwo realizuje swoje cele poprzez:

- ♣ współpracę z władzami gminy w zakresie realizacji zadań samorządowych zgodnych z celami statutowymi stowarzyszenia,
- ♣ reprezentowanie opinii mieszkańców, w szczególności w zakresie działań samorządowych, na terytorium gminy,
- ♣ wspieranie mieszkańców a w szczególności członków stowarzyszenia za pomocą dostępnych dóbr, majątku, świadczeń i innych form działalności stowarzyszenia,
- ♣ organizowanie konferencji, seminariów, szkoleń i wykładów stosownie do zapotrzebowania mieszkańców,
- ♣ organizowanie spotkań, prelekcji i innych przedsięwzięć propagujących dobra kultury i tradycji,
- ♣ organizowanie wycieczek krajoznawczych i edukacyjnych, wypoczynku dla dzieci i młodzieży oraz wymiany międzynarodowej,
- ♣ organizowanie imprez o charakterze kulturalno-sportowym dla dzieci, młodzieży i dorosłych,
- ♣ pomoc metodyczną oraz techniczną w organizacji wspólnot i społeczności lokalnych,
- ♣ promowanie drobnej przedsiębiorczości i regionu za pomocą publikacji o charakterze informacyjnym oraz organizowanie spotkań informacyjnych, pokazów, wystaw itp.,
- ♣ śledzenie zagrożeń ekologicznych o charakterze lokalnym oraz podejmowanie wszelkich działań dla zmniejszenia zanieczyszczenia środowiska naturalnego oraz dziedzictwa przyrodniczego,
- ♣ organizowanie i wspieranie kół zainteresowań,
- ♣ organizowanie warsztatów twórczych dla dzieci i młodzieży, szczególnie zajęć plastycznych, muzycznych, teatralnych oraz filmowych,
- ♣ wydawanie pism, broszur informacyjnych i innych publikacji związanych z celami Stowarzyszenia,
- ♣ fundowanie stypendiów,

- ♣ pomoc materialną w szczególnych losowych sytuacjach mieszkańców,
- ♣ pozafinansowe wspieranie rodzin w trudnej sytuacji życiowej,
- ♣ przyjmowanie darowizn i spadków od osób fizycznych lub instytucji, fundacji, stowarzyszeń.

Na terenie gminy funkcjonuje Zarząd Oddziału Gminnego ZZOSP RP w Załuskach i pięć oddziałów Ochotniczej Straży Pożarnej (OSP) w Kroczewie, Nowych Wrońskach, Smulskach, Szczytnie i Załuskach.

6. Diagnoza sytuacji społecznej gminy

6.1 Analiza problemów społecznych Gminy Załuski na podstawie danych instytucji

Najczęstszym powodem przyznawania pomocy finansowej w latach 2011-2013 okazały się: ubóstwo, bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba oraz, chociaż w mniejszym stopniu, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego i niepełnosprawność. Jednym z powodów ubożenia lokalnego społeczeństwa jest mała ilość ofert zatrudnienia na lokalnym rynku oraz ograniczone możliwości dojazdu do oddalonych miejsc pracy. Wielu beneficjentów pomocy społecznej nie wykazuje jednak chęci podjęcia pracy zarobkowej. Dla wielu mieszkańców jest to niestety sposób na życie. Charakteryzują się oni dziedziczną od pokoleń bezradnością i postawą roszczeniową, co skutkuje wyciąganiem korzyści w postaci wsparcia finansowego ze strony państwa.

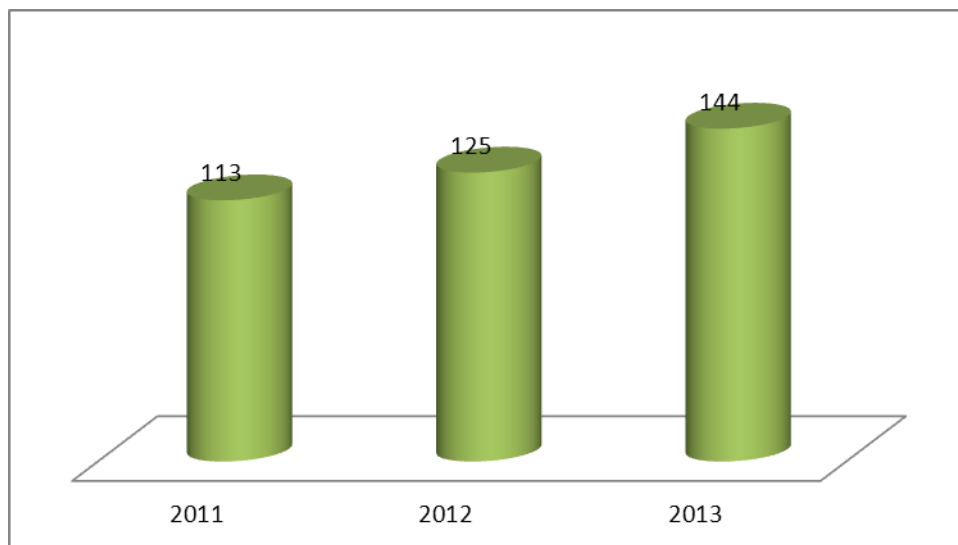
Tabela 6. Powody przyznawania świadczeń z pomocy społecznej w latach 2011-2013. Źródło: dane GOPS.

Liczba rodzin			
POWÓD	2011	2012	2013
Ubóstwo	113	125	144
Wielodzietność	83	14	12
Bezrobocie	80	86	106
Niepełnosprawność	78	35	33
Długotrwała lub ciężka choroba	64	73	90
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	39	37	35
Przemoc w rodzinie	2	1	1
Alkoholizm	4	6	6
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	0	4	4
Zdarzenie losowe	0	1	2

Ubóstwo

W latach 2011-2013 najwięcej rodzin w gminie Załuski uzyskało świadczenia z powodu ubóstwa. Jak ilustruje poniższy wykres, na przestrzeni trzech lat liczba beneficjentów sukcesywnie wzrasta.

Wykres 9. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu ubóstwa w latach 2011-2013. Źródło: dane GOPS.

Bezrobocie

Drugim poważnym problemem społecznym gminy okazało się bezrobocie. Według danych GOPS w latach 2011-2013 bezrobocie wzrosło. W 2013 r. wśród bezrobotnych zarejestrowanych wg płci 51,7% stanowili mężczyźni. Co więcej, w latach 2011-2013 liczba bezrobotnych kobiet w gminie Załuski znacznie wzrosła.

Między rokiem 2011 a 2013 regularnie wzrastała liczba osób uprawnionych do zasiłku, co wskazuje, że bezrobocie w gminie może mieć w przyszłości charakter długotrwały.

Wykres 10. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu bezrobocia w latach 2011-2013. Źródło: dane GOPS.

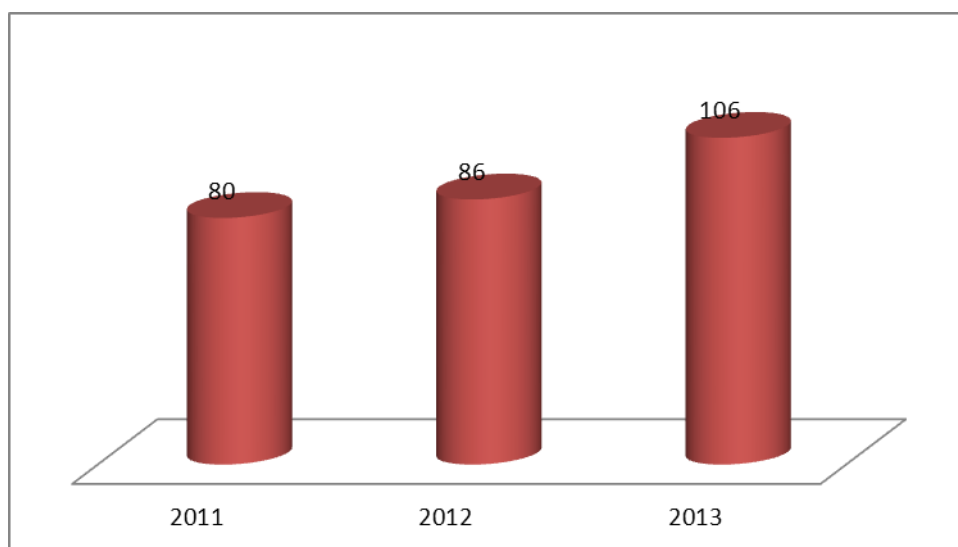

Tabela 7. Bezrobocie rejestrowane w gminie Załuski w latach 2011-2013. Źródło: dane www.stat.gov.pl.

Dane	2011	2012	2013
Liczba bezrobotnych ogółem	248	293	298
Bezrobotne kobiety	116	144	154
Bezrobotni mężczyźni	132	149	144

Również według publicznych służb zatrudnienia bezrobocie w Gminie ma charakter rosnący, a w grupie bezrobotnych z nieznaczną przewagą dominują kobiety.

Długotrwała lub ciężka choroba

Kolejnym względem liczebności beneficjentów problemem społecznym gminy okazała się długotrwała lub ciężka choroba. W latach 2011-2013 liczba świadczeniobiorców z tego tytułu nieznacznie wzrosła.

Wykres 11. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2011-2013. Źródło: dane GOPS.

6.2 Problemy i oczekiwania społeczne na podstawie przeprowadzonej ankiety

Wśród pracowników instytucji i mieszkańców gminy Załuski przeprowadzono ankietę mającą na celu diagnozę problemów i potrzeb społecznych. W badaniu wzięło udział 80 respondentów, w tym 58 kobiet oraz 22 mężczyzn. Osoby badane reprezentowały następujące kategorie:

Wykształcenie:

- podstawowe - 4
- zawodowe - 9
- średnie - 15
- policealne - 7
- wyższe - 45

Kategorie wiekowe:

- 13-16 lat - 2
- 17-25 lat - 13
- 60 i więcej - 55
- 26-59 lat - 10

Zawód:

- uczeń - 5
- rolnik - 5
- przedsiębiorca - 2
- pracownik umysłowy - 44
- pracownik fizyczny - 7
- emeryt/rencista - 9
- bezrobotny - 6
- inny(jaki?) – 2 (freelancer)

Oprócz przedstawionych danych metryczkowych, respondenci zostali poproszeni w pierwszej części ankiety o wypełnienie poniższej tabeli określając stopień zadowolenia z podanych warunków życia w gminie. Należało zaznaczyć jedną z możliwych odpowiedzi od 0 do 4, przy czym 0 – bardzo niezadowolony/a; 1 – niezadowolony/a; 2 – niezdecydowany/a; 3 – zadowolony/a; 4 – bardzo zadowolony/a).

W jakim stopniu jest Pan(i) zadowolona z następujących warunków życia w gminie	Bardzo niezadowolony/a	Niezadowolony/a	Niezdecydowany/a	Zadowolony/a	Bardzo zadowolony/a
1. Organizacja czasu wolnego (koła zainteresowań, kluby sportowe)	14	17	21	20	8
2. Dostęp do Internetu	5	12	11	29	23
3. Dostęp do informacji na temat wydarzeń w gminie	13	10	16	21	20
4. Dostęp do kultury: biblioteka, koncerty, wystawy	12	17	20	23	18
5. Organizacja imprez cyklicznych w gminie	11	13	15	27	14
6. Dostępność doradztwa psychologiczno – prawnego	14	22	26	12	6
7. Poziom pomocy społecznej	6	9	29	24	12
8. Poziom opieki zdrowotnej	6	10	20	34	10
9. Bezpieczeństwo publiczne	6	10	20	34	10
10. Warunki mieszkaniowe	1	8	27	34	10
11. Miejsca rekreacji (np. parki, skwer, place zabaw)	9	27	16	21	7
12. Jakość szkół	4	6	20	39	11
13. Dostępność przedszkoli	1	3	15	45	16
14. Żywotność lokalnej tradycji i historii w codziennym życiu	4	17	31	25	3
15. Siła więzi międzyludzkich integrujących mieszkańców	5	27	29	17	2
16. Dostępność handlu i usług	1	15	18	29	17
17. Poziom udziału mieszkańców w życiu publicznym gminy	3	29	19	25	4

Analizując powyższe dane liczbowe należy podkreślić, że ankietowani wyrazili swoje znaczne niezadowolenie odnośnie organizacji czasu wolnego (koła zainteresowań, kluby sportowe) oraz dostępności doradztwa psychologiczno–prawnego. Umiarkowane niezadowolenie mieszkańców dotyczyło poziomu udziału mieszkańców w życiu publicznym gminy, siły więzi międzyludzkich integrujących mieszkańców i miejsc rekreacji.

Niezdecydowanie w ocenie warunków życia w Gminie obejmowało: żywotność lokalnej tradycji i historii, poziom pomocy społecznej oraz siły więzi międzyludzkich integrujących mieszkańców.

Pozytywne opinie ankietowanych uzyskały - jakość szkół, poziom opieki zdrowotnej, bezpieczeństwo publiczne, warunki mieszkaniowe. Na przykładzie kryterium – opieka społeczna, uwidacznia się problem, niezdecydowanie z jego oceną. Kryterium to zostało już raz ocenione negatywnie. Mieszkańcy najbardziej zadowoleni są z dostępu do Internetu, dostęp do informacji na temat wydarzeń w gminie, dostępu do kultury: biblioteka, koncerty, wystawy.

Drugą integralną częścią ankiety były pytania odnoszące się do problemów społecznych poszczególnych grup i obszarów, tj. dzieci i młodzieży, rodzin, osób starszych, obszar opieki zdrowotnej, edukacji, sportu i kultury. Poniżej przedstawiono i scharakteryzowano szczegółowo odpowiedzi na sześć pytań.

1) Jakie problemy społeczne dzieci i młodzieży uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy?

- brak zorganizowanych form spędzania wolnego czasu 28
- brak pozytywnych wzorców i autorytetów 5
- bezproduktywne spędzanie czasu wolnego 9
- chuligaństwo 4
- alkohol i papierosy 20
- przemoc ze strony rodziców 39
- narkotyki 11
- inne (jakie?) .... 2 (brak miejsc rekreacji, klubów dla młodzieży)

W opinii ankietowanych mieszkańców najważniejszymi problemami społecznymi dotyczącymi dzieci i młodzieży zamieszkująca gminę są: przemoc ze strony rodziców, brak zorganizowanych form spędzania wolnego czasu i alkohol, papierosy. Najmniejszym problemem występującym w gminie jest w opinii ankietowanych chuligaństwo.

2) Jakie problemy społeczne rodzin uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy?

- bezrobocie 31
- nieporadność życiowa 14
- zanikanie tradycyjnych form spotkań rodzinnych 16
- alkoholizm 17
- ubóstwo 13
- bezradność opiekuńczo-wychowawcza 13
- brak poradnictwa psychologiczno-prawnego 12
- niski poziom wzajemnej pomocy pomiędzy rodzinami 22

Respondenci wskazali następujące problemy społeczne, które w ich opinii najbardziej dotyczą rodziny zamieszkujące gminę, są to: bezrobocie, niski poziom wzajemnej pomocy pomiędzy rodzinami oraz alkoholizm.

3) Jakie problemy społeczne osób starszych uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy?

- izolacja społeczna (samotność) 61
- brak zorganizowanych form wspólnego spędzania czasu 11
- niezdolność do samoobsługi 15
- niepełnosprawność 19
- izolacja rodzinna (odrzućenie) 48
- inne (jakie?) ...2

Problemy dotyczące osoby starsze zamieszkujące gminę, to przede wszystkim izolacja rodzinna (odrzućenie), izolacja społeczna (samotność) i niezdolność do samoobsługi.

4) Jakie problemy społeczne w obszarze opieki zdrowotnej uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy?

- mała liczba lekarzy specjalistów 64
- długi okres oczekiwania na usługi medyczne 73
- ograniczona liczba wizyt domowych lekarza u osób przewlekle chorych

i niepełnosprawnych 15

- inne (jakie?) ...4 (dostępność do badań specjalistycznych, lekarze specjaliści nie chcą wypisywać skierowań do specjalistów, brak przychodni rehabilitacji)

Najważniejsze problemy społeczne w obszarze opieki zdrowotnej według respondentów to: długi okres oczekiwania na usługi medyczne oraz mała liczba lekarzy specjalistów.

5) Jakie problemy społeczne w obszarze edukacji uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy?

- niedostateczne wsparcie psychologiczno-pedagogiczne 14
- brak wykorzystania bazy szkolnej w czasie wolnym od nauki 43
- brak stołówek szkolnych 56
- brak placówek wychowywania przedszkolnego 16
- inne (jakie?) ... 8 (brak kół zainteresowań dla dorosłych, „Orlików”)

Ankietowani mieszkańcy wskazali, iż największymi problemami w obszarze edukacji występującymi w gminie są: brak stołówek szkolnych, brak wykorzystania bazy szkolnej w czasie wolnym od nauki. Mniejszą wagę przypisują respondenci do niedostatecznego wsparcia psychologiczno-pedagogicznego i braku placówek wychowywania przedszkolnego.

6) Jakie problemy społeczne w obszarze sportu i kultury uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy?

- niewykorzystany potencjał uzdolnionej i utalentowanej młodzieży 27
- brak wiejskich świetlic i ognisk kultury 38
- brak organizacji pozarządowych inspirujących działalność kulturalną i sportową 24
- nie w pełni wykorzystany potencjał historii i kultury regionu 40
- zbyt mało imprez i wydarzeń środowiskowych 24
- inne (jakie?) ... 0

W obszarze kultury respondenci wskazali, iż najważniejszymi ich zdaniem problemami są: nie w pełni wykorzystany potencjał historii i kultury regionu oraz brak wiejskich świetlic.

Kolejną częścią ankiety były wymienione poniżej zadania, służące rozwiązywaniu problemów społecznych na terenie gminy. Ankietowani zostali poproszeni o ocenę używając

skali od 1 do 10, na ile ważne są poszczególne zadania przez wpisanie jednej cyfry ze skali w kolumnie po prawej stronie za każdym zdaniem. Po uśrednieniu wyników, oceny respondentów przedstawiają się następująco:

1	Utworzenie punktu informacyjnego w gminie oferującego usługi doradztwa zawodowego i pośrednictwa pracy	7,55
2	Mobilny punkt pomocy specjalistycznej dla osób uzależnionych	7,16
3	Dzienny Dom Pomocy Społecznej	6,64
4	Likwidacja barier architektonicznych w urzędach	7,11
5	Mieszkania chronione, lokale socjalne	7,03
6	Usługi opiekuńcze dla osób starszych i/lub niepełnosprawnych	7,80
7	Stworzenie sieci pomocy sąsiedzkiej	5,71
8	Założenie grup wsparcia dla osób niepełnosprawnych	7,21
9	Założenie grup wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	7,74
10	Organizacja miejsc zakwaterowania dla sprawców przemocy	6,03
11	Założenie wolontariatu	6,09
12	Finansowanie płatnych szczepionek dla dzieci	7,98
13	Zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów (kardiolog, diabetolog, onkolog)	9,23
14	Pomoc psychologa/terapeuty, profilaktyka uzależnień dla dzieci, młodzieży, dorosłych	8,48
15	Stypendia dla dzieci z ubogich rodzin	8,05
16	Zapewnienie dostępu do pedagoga, logopedy i opieki medycznej w szkołach i przedszkolach	8,39
17	Wydłużenie czasu pracy przedszkoli	6,49
18	Poszerzenie oferty o oddział żłobkowy	6,38
19	Zwiększenie ilości obiektów sportowo-rekreacyjnych na terenie placówek oświatowych	6,74
20	Potrzeba pedagogizacji rodziców i dzieci	6,69

Zdaniem ankietowanych mieszkańców gminy 5 najważniejszych zadań do zrealizowania w obszarze społecznym, to:

- zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów (kardiolog, diabetolog, onkolog) (średnia wskazań 9,23);
- pomoc psychologa/terapeuty, profilaktyka uzależnień dla dzieci, młodzieży, dorosłych
zapewnienie dostępu do pedagoga, logopedy i opieki medycznej w szkołach i przedszkolach (średnia wskazań 8,48);
- stypendia dla dzieci z ubogich rodzin (średnia wskazań 8,05);
- finansowanie płatnych szczepionek dla dzieci, profilaktyka uzależnień dla dzieci, młodzieży, dorosłych (średnia wskazań 7,98);
- usługi opiekuńcze dla osób starszych i/lub niepełnosprawnych (7,80).

6.3 Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- aktywna działalność Zespołu Interdyscyplinarnego, GKRPA - realizacja projektów finansowanych ze środków UE - wykwalifikowana kadra instytucji - doświadczenie w działaniu - grupa ludzi aktywnych - sprawnie działające instytucje i organizacje - dobra infrastruktura społeczna - dobra współpraca pomiędzy instytucjami i organizacjami - dobra komunikacja pomiędzy Urzędem Gminy a sołectwami - otwartość na nowe doświadczenia	- zmniejszająca się liczba urodzeń - niewystarczająca liczba miejsc pracy - brak miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych - brak infrastruktury socjalnej: mieszkań chronionych, socjalnych - niewystarczający dostęp do lekarzy specjalistów, do rehabilitacji medycznej - brak instruktorów zajęć kulturalnych - małe zaangażowanie rodziców - brak dostępu do źródeł dofinansowania organizacji pozarządowych - duża zmienność przepisów prawa - bariery architektoniczne - rozluźnienie więzi społecznych – znieczulica, bierność społeczna - mała aktywność społeczeństwa - małe zaangażowanie młodzieży w prace społeczne - bezrobocie i ucieczka młodych za granicę - brak wolontariatu

	- mała ilość organizacji pozarządowych - brak liderów wśród młodzieży - mało przedsiębiorców - duży odsetek osób korzystających z GOPS, PUP
SZANSE	ZAGROŻENIA
- rozwój przedsiębiorczości - rozwój turystyki, agroturystyki - rozwój handlu, - rozwój ekonomii społecznej - rozwój społeczeństwa obywatelskiego - wsparcie szkoleniowe - tworzenie i wdrażanie specjalnych programów pomocowych - wykorzystanie zewnętrznych środków finansowych - rozwój społecznych grup wsparcia - wzrost znaczenia organizacji pozarządowych - polityka prorodzinna	- migracje ludzi młodych za pracą - rozbitcie więzi rodzinnych, społecznych - rozluźnienie standardów moralnych - rozwój patologii/uzależnień - powiększenie się obszaru dysfunkcji rodzinnych - wzrost agresywnych zachowań dzieci i młodzieży - wzrost liczby uzależnionych od alkoholu - bezradność i bierność rodzin w rozwiązywaniu własnych problemów - brak zabezpieczenia społecznego na wypadek choroby, starości - wyuczona bezradność, roszczeniowość postaw - pogłębiające się ubożenie rodzin ubogich - starzenie się społeczeństwa i stopniowe wyludnienie - izolacja społeczna - bierność społeczna - negatywne nastawienie społeczne do osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym - choroby psychiczne

7. Planowanie działań

7.1 Misja i wizja Gminy Załuski

Misja

**GMINA ZAŁUSKI STAWIA NA HARMONIJNY ROZWÓJ WSZYSTKICH
DZIEDZIN ŻYCIA SPOŁECZNEGO**

Wizja rozwoju społecznego gminy Załuski:

Gmina Załuski dąży do tego, aby być gminą kreatywną, bezpieczną, przyjazną dla mieszkańców i turystów, otwartą na oczekiwania społeczności lokalnej. Swoim mieszkańcom chce zapewnić jak najlepsze warunki życia i rozwoju.

Kluczowym zadaniem władz gminy Załuski jest stworzenie mieszkańcom możliwości

i warunków do rozwoju we wszystkich dziedzinach życia, pobudzanie aktywności społecznej oraz ochrona i wsparcie grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Specjalistyczne wsparcie tych osób stworzy im szansę do rozwoju, a co za tym idzie przełoży się na zmniejszenie rozmiarów patologii społecznych w gminie. Zakres zadań związanych ze sferą społeczną oddziałującą na standard życia mieszkańców jest bardzo szeroki. Wizja rozwoju gminy zostanie zrealizowana poprzez działania z zakresu: sportu, rekreacji, turystyki, edukacji, kultury, opieki zdrowotnej, pomocy społecznej, bezpieczeństwa publicznego, a także integracji społeczności lokalnej.

7.2 Cele strategiczne, operacyjne i zadania

Celem strategii są działania długookresowe i długofalowe, polegające na inwestycji w kapitał ludzki, system edukacji, aktywność obywatelską, poprawę sytuacji materialnej, co przekłada się na działania na rzecz poprawy zatrudnienia oraz budowania lokalnego rynku pracy. Kompleksowa pomoc osobom z problemami społecznymi powinna opierać się ponadto na profilaktyce, systematycznym monitorowaniu sytuacji społecznej i wczesnym reagowaniu na dostrzegane deficyty. Szczegółowa diagnoza i analiza sytuacji społecznej gminy Załuski połączona z badaniami ankietowymi, opiniami uczestników warsztatów, pozwoliła wyodrębnić następujące cele strategiczne:

- **Przeciwdziałanie bezrobociu, ubóstwu i uzależnieniom oraz zapobieganie ich skutkom**
- **Wspieranie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży**
- **Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym**
- **Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego**

Następnie w ramach poszczególnych celów strategicznych wyodrębniono cele operacyjne i zadania.

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Zadania	Wykonawcy	Budżet

Przeciwdziałanie bezrobociu, ubóstwu i uzależnieniom oraz zapobieganie ich skutkom	Wzrost kompetencji i wiedzy potrzebnej na rynku pracy	Prowadzenie kursów i szkoleń zawodowych dla osób dorosłych	GOPS, ngo	Środki zewnętrzne
		Usługi poradnictwa zawodowego: spotkania indywidualne, prelekcje, warsztaty grupowe, inne	GOPS Szkoły, ngo	Środki zewnętrzne
		Usługi poradnictwa psychologicznego spotkania indywidualne, prelekcje, warsztaty grupowe, inne	GOPS Szkoły, ngo	Środki zewnętrzne
		Organizacja staży zawodowych	GOPS, ngo	Środki PUP
		Spotkania z pedagogiem	szkoły	Środki własne i zewnętrzne
	Pobudzenie lokalnych inicjatyw społecznych do rozwiązywania problemów rynku pracy	Stworzenie partnerstwa lokalnego na rzecz aktywizacji osób niepracujących	Jst, ngo	Środki własne i zewnętrzne
		Tworzenie podmiotów ekonomii społecznej	Jst, ngo	Środki własne i zewnętrzne
	Poprawa samooceny, motywacji do zmian oraz aktywności życiowej	Warsztaty kompetencji społecznych	GOPS, ngo, szkoły	Środki UE
	Ograniczenie marginalizacji spowodowanej ubóstwem	Dożywianie	GOPS, ngo	Środki własne i zewnętrzne
		Pomoc finansowa	GOPS	Środki własne i zewnętrzne
		Współpraca z Bankiem Żywności, Caritasem, itp.	GOPS	Środki zewnętrzne
	Ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie	Tworzenie grup wsparcia dla rodzin przeżywających sytuacje kryzysowe	GOPS	Środki własne i zewnętrzne
		Punkt Informacji, Wsparcia i Pomocy dla Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie	GOPS	Środki własne i zewnętrzne
		Działania Zespołu Interdyscyplinarnego, grupy roboczych	GOPS	Środki własne i zewnętrzne
	Wspieranie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży	Wzrost kompetencji rodzicielskich	Warsztaty kompetencji rodzicielskich, pedagogizacja rodziców	GOPS, szkoły, ngo, przedszkola
Wsparcie asystenta rodziny			GOPS	Środki własne i zewnętrzne
Wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży		Prowadzenie prac z uczniem zdolnym poprzez zajęcia pozalekcyjne, koła zainteresowań, przygotowanie do konkursów	szkoły, ngo	Środki własne i zewnętrzne
		Organizacja zajęć wyrównawczych z poszczególnych przedmiotów	szkoły, ngo	Środki własne i zewnętrzne
		Organizacja zajęć sportowych, rekreacyjnych, turystyczno-krajoznawczych	szkoły, ngo, UKS, GOPS	Środki własne i zewnętrzne

		Udział dzieci i młodzieży w rozgrywkach sportowych	szkoły, ngo, UKS,	Środki własne i zewnętrzne
Popularyzacja aktywnego wypoczynku przez uprawianie sportu i rekreację		Organizacja zawodów sportowych	szkoły, ngo, UKS, jst	Środki własne i zewnętrzne
		Prowadzenie treningów dla członków klubów sportowych	UKS	Środki własne i zewnętrzne
		Organizacja wycieczek turystyczno-krajoznawczych	szkoły, ngo, UKS, jst	Środki własne i zewnętrzne
		Organizacja zajęć sportowych dla mieszkańców gminy	szkoły, ngo, UKS, jst	Środki własne i zewnętrzne
Wspomaganie rodzin w procesie wychowania		Diagnoza potrzeb uczniów	szkoły, przedszkola, ngo	
		Prowadzenie zajęć specjalistycznych, w tym dydaktyczno wyrównawczych, kół zainteresowań, warsztatów plastycznych, muzycznych, technicznych teatralnych i innych	szkoły, ngo, przedszkola,	Środki własne i zewnętrzne
		Prowadzenie grup socjoterapeutycznych dla dzieci z zaburzeniami zachowania	szkoły	Środki własne i zewnętrzne
		Prowadzenie spotkań z pedagogiem, psychologiem, logopedą	szkoły, ngo, przedszkola	Środki własne i zewnętrzne
		Organizacja pomocy materialnej i emocjonalnej w trudnej sytuacji życiowej	Szkoły, GOPS, ngo, przedszkola	Środki własne i zewnętrzne
Kształtowanie właściwych postaw społecznych		Prelekcje, spotkania z przedstawicielami służb publicznych	Szkoły, GOPS, ngo	Środki własne i zewnętrzne
		Udział w projektach i kampaniach wojewódzkich, ogólnopolskich	Szkoły, GOPS, ngo, przedszkola	Środki własne i zewnętrzne
		Organizacja kampanii społecznych	Szkoły, GOPS, ngo, przedszkola	Środki własne i zewnętrzne
		Budowanie pozytywnego systemu wartości poprzez organizację spotkań, warsztatów,	Szkoły, GOPS, ngo, przedszkola	Środki własne i zewnętrzne
Promocja kultury		Organizacja konkursów dla dzieci przedszkolnych i szkolnych, młodzieży i dorosłych	Przedszkola, szkoły, GOPS	Środki własne i zewnętrzne
		Organizacja spotkań autorskich i wykładów, spotkania z ludźmi kultury i sztuki, organizacja widowisk, spektakli, recitali, festiwali, wystaw	Przedszkola, szkoły, GOPS	Środki własne i zewnętrzne
		Prowadzenie kół zainteresowań,	Przedszkola, szkoły, GOPS	Środki własne i zewnętrzne
		Organizowanie spektakli, przedstawień teatralnych dla społeczności	Szkoły, przedszkola	Środki własne i zewnętrzne
		Rozwijanie wśród dzieci i młodzieży różnorodnych zainteresowań poprzez organizację warsztatów (Warsztaty taneczne, muzyczne, wokalne, plastyczne, teatralne, fotograficzne, dziennikarskie i inne)	Szkoły, przedszkola, GOPS	Środki własne i zewnętrzne
	Ochrona i promocja dziedzictwa		Prowadzenie warsztatów regionalnych dla dzieci i młodzieży	Przedszkola, szkoły, GOPS
		Organizacja konkursów o tematyce	Przedszkola,	Środki własne i

	kulturowego	regionalnej	szkoły, GOPS	zewnętrzne
	Poprawa funkcjonowania rodzin zagrożonych patologią	Zapobieganie przemocy w rodzinie, upowszechnianie wiedzy na temat profilaktyki uzależnień poprzez prowadzenie kampanii informacyjnych, zajęć edukacyjnych, spotkań, konkursów, olimpiad	Poradnia PP, GKRPA, szkoły, GOPS, Policja, NZOZ-y, ngo	Środki własne i zewnętrzne
Wyrównywanie szans edukacyjnych przez pomoc materialną dla młodzieży szkolnej (stypendia, dofinansowanie udziału w ofercie kulturalnej oraz wycieczek dydaktycznych)		Jst, ngo,	Środki własne i zewnętrzne	
Tworzenie klubu AA, ALANON, grup wsparcia, grup terapeutycznych		Jst, ngo,	Środki własne i zewnętrzne	
Wdrażanie do życia w rodzinie		Prowadzenie zajęć wychowujących do życia w rodzinie, budowanie pozytywnego obrazu rodzin, w tym rodzin wielodzietnych	Szkoły, GOPS, ngo, przedszkola, jst	Środki własne i zewnętrzne
		Organizacja konkursów promujących rodzinę, organizacja pikników rodzinnych	Szkoły, GOPS, ngo, przedszkola, jst	Środki własne i zewnętrzne
Wychowanie zdrowotne		Organizacja akcji profilaktycznych w tym konkursów i akcji plakatowych oraz propagowanie zdrowego stylu życia	Szkoły, przedszkola, GOPS, GOPS	Środki własne i zewnętrzne
		Udział w różnych programach edukacyjnych	Szkoły, przedszkola	Środki własne i zewnętrzne
		Kształtowanie postaw asertywnych wobec nałogów poprzez organizowanie akcji o tematyce profilaktycznej, gazetki o tematyce profilaktycznej, spotkań z przedstawicielami służb publicznych, szkolenia dla nauczycieli np. Niebieska Karta	GOPS, ngo, szkoły, przedszkola	Środki własne i zewnętrzne
Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym	Aktywizacja i integracja osób starszych i niepełnosprawnych	Organizacja wspólnych imprez, uroczystości integracyjnych, np. wigilii dla starszych i samotnych, Dnia Seniora, Dnia Babci i Dziadka	GOPS, ngo, szkoły, przedszkola, GOPS	Środki własne i zewnętrzne
		Organizacja działań służących promocji rodziny wielopokoleniowej	GOPS, ngo, szkoły, przedszkola	Środki własne i zewnętrzne
		Prowadzenie zajęć z uwzględnieniem potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych, w tym kursów komputerowych, warsztatów aktywizujących dla seniorów	Szkoły, ngo, GOPS	Środki własne i zewnętrzne
		Program integracji osób zdrowych z niepełnosprawnymi	GOPS, ngo, szkoły, przedszkola	Środki zewnętrzne
		Prowadzenie działań edukacyjnych w szkołach i przedszkolach kształtujących właściwą postawę wobec osób starszych i niepełnosprawnych oraz aktywizujących do podejmowania	Szkoły, ngo, GOPS, przedszkola	Środki własne i zewnętrzne

		działań samopomocowych na rzecz tych osób		
		Zwiększenie oferty edukacyjnej dla osób starszych	Ngo, jst	Środki własne i zewnętrzne
		Organizacja wycieczek, wyjazdów integracyjnych,	Ngo, jst	Środki własne i zewnętrzne
		Zwiększenie dostępności oraz podniesienie jakości usług społecznych w sferze sportu, rekreacji i kultury, w tym likwidacja barier architektonicznych w miejscach użyteczności publicznej	Ngo, jst	Środki własne i zewnętrzne
	Świadczenie pomocy osobom niepełnosprawnym, starszym, przewlekle chorym	Wyplacanie zasiłków stałych, pielęgnacyjnych, świadczeń pielęgnacyjnych oraz zasiłków losowych.	GOPS	Budżet państwa
		Świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania osobom niepełnosprawnym i samotnym, które ze względu na wiek, chorobę lub inne dysfunkcje wymagają pomocy	GOPS	Budżet państwa
		Zabezpieczenie miejsc socjalnych,	GOPS,	Budżet państwa
		Dofinansowanie zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, zajęć rehabilitacyjnych oraz zakupu leków	GOPS	Budżet państwa
		Inicjowanie grup wsparcia dla osób opiekujących się osobami niepełnosprawnymi	GOPS, ngo	Środki własne i zewnętrzne
		Wspieranie działalności organizacji pozarządowych w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym	jst	Budżet gminy,
	Poprawa funkcjonowania w środowisku	Stworzenie Gminnego Centrum Wolontariatu	GOPS, ngo, szkoły	Środki własne i zewnętrzne
		Utworzenie ośrodka wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych	Jst, ngo	Środki własne i zewnętrzne
		Organizacja pomocy sąsiedzkiej	GOPS	Środki własne i zewnętrzne
	Zapobieganie zjawisku pogłębiania się niepełnosprawności	Prowadzenie klas specjalnych	gmina	Środki własne i zewnętrzne
		Zapewnienie osobom niepełnosprawnym wsparcia w placówkach wsparcia dziennego - WTZ-y, Środowiskowe Domy Samopomocy	Gmina, ngo	Środki własne i zewnętrzne
		Organizowanie spotkań, konsultacji, konferencji dotyczących problemów prawnych i innych dotyczących osób niepełnosprawnych	GOPS, ngo	Środki własne i zewnętrzne
		Organizacja dowozów uczniów	Gmina, ngo,	Środki własne i

		niepełnosprawnych do placówek edukacyjnych i innych zajmujących się rehabilitacją zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych	przedsiębiorcy	zewnętrzne
Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego	Aktywizacja, integracja, wsparcie	Organizacja konferencji, spotkań	GOPS, GOPS	Środki własne i zewnętrzne
		Wspólne diagnozowanie potrzeb i problemów społeczności lokalnych, wyznaczanie celów do rozwoju	Jst, ngo	
	Aktywizacja do działania na rzecz swojej społeczności poprzez zakładanie organizacji pozarządowych	Tworzenie systemu wsparcia dla ngo w tym doradztwo prawne i finansowe	Jst, ngo	Środki własne i zewnętrzne
		Wspomaganie grup obywatelskich w zakładaniu organizacji pozarządowych,	jst	Środki własne i zewnętrzne

7.3 Harmonogram wdrażania strategii

Cele operacyjne	Zadania	2	2	2	2	2	2	2	2	2	20
		0	0	0	0	0	0	0	0	0	
		1	1	1	1	1	2	2	2	2	24
		5	6	7	8	9	0	1	2	3	
Wzrost kompetencji i wiedzy potrzebnej na rynku pracy	Prowadzenie kursów i szkoleń zawodowych dla osób dorosłych	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Usługi poradnictwa zawodowego: spotkania indywidualne, prelekcje, warsztaty grupowe, inne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Usługi poradnictwa psychologicznego spotkania indywidualne, prelekcje, warsztaty grupowe, inne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Organizacja staży zawodowych	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Spotkania z pedagogiem	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Pobudzenie lokalnych inicjatyw społecznych do rozwiązywania problemów rynku pracy	Stworzenie partnerstwa lokalnego na rzecz aktywizacji osób niepracujących	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Tworzenie podmiotów ekonomii społecznej	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Poprawa samooceny,	Warsztaty kompetencji społecznych	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

motywacji do zmian oraz aktywności życiowej											
Ograniczenie marginalizacji spowodowanej ubóstwem	Dożywianie	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Pomoc finansowa	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Współpraca z Bankiem Żywności, Caritasem, itp.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie	Tworzenie grup wsparcia dla rodzin przeżywających sytuacje kryzysowe	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Punkt Informacji, Wsparcia i Pomocy dla Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Działania Zespołu Interdyscyplinarnego, grupy roboczych	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Program korekcyjno – edukacyjny dla sprawców	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Wzrost kompetencji rodzicielskich	Warsztaty kompetencji rodzicielskich, pedagogizacja rodziców	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Wsparcie asystenta rodziny	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży	Prowadzenie prac z uczniem zdolnym poprzez zajęcia pozalekcyjne, koła zainteresowań, przygotowanie do konkursów	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Organizacja zajęć wyrównawczych z poszczególnych przedmiotów	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Organizacja zajęć sportowych, rekreacyjnych, turystyczno-krajoznawczych	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Udział dzieci i młodzieży w rozgrywkach sportowych	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Popularyzacja aktywnego wypoczynku przez uprawianie sportu i rekreację	Organizacja zawodów sportowych	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Prowadzenie treningów dla członków klubów sportowych	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Organizacja wycieczek turystyczno-krajoznawczych	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Organizacja zajęć sportowych dla mieszkańców gminy	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Wspomaganie rodzin w procesie	Diagnoza potrzeb uczniów	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Prowadzenie zajęć	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

wychowania	specjalistycznych, w tym dydaktyczno wyrównawczych, kół zainteresowań, warsztatów plastycznych, muzycznych, technicznych teatralnych i innych										
	Prowadzenie grup socjoterapeutycznych dla dzieci z zaburzeniami zachowania	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Prowadzenie spotkań z pedagogiem, psychologiem, logopedą	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Organizacja pomocy materialnej i emocjonalnej w trudnej sytuacji życiowej	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Kształtowanie właściwych postaw społecznych	Prelekcje, spotkania z przedstawicielami służb publicznych	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Udział w projektach i kampaniach wojewódzkich, ogólnopolskich	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Organizacja kampanii społecznych	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Budowanie pozytywnego systemu wartości poprzez organizację spotkań, warsztatów	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Promocja kultury	Organizacja konkursów dla dzieci przedszkolnych i szkolnych, młodzieży i dorosłych	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Organizacja spotkań autorskich i wykładów, spotkania z ludźmi kultury i sztuki, organizacja widowisk, spektakli, recitali, festiwali, wystaw	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Prowadzenie kół zainteresowań,	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Organizowanie spektakli, przedstawień teatralnych dla społeczności	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Rozwijanie wśród dzieci i młodzieży różnorodnych zainteresowań poprzez organizację warsztatów (Warsztaty taneczne, muzyczne, wokalne, plastyczne, teatralne, fotograficzne, dziennikarskie i inne)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Ochrona i	Prowadzenie warsztatów	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

promocja dziedzictwa kulturowego	regionalnych dla dzieci i młodzieży										
	Organizacja konkursów o tematyce regionalnej	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Poprawa funkcjonowania rodzin zagrożonych patologią	Zapobieganie przemocy w rodzinie, upowszechnianie wiedzy na temat profilaktyki uzależnień poprzez prowadzenie kampanii informacyjnych, zajęć edukacyjnych, spotkań, konkursów, olimpiad	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Wyrównywanie szans edukacyjnych przez pomoc materialną dla młodzieży szkolnej (stypendia, dofinansowanie udziału w ofercie kulturalnej oraz wycieczek dydaktycznych)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Tworzenie klubu AA, ALANON, grup wsparcia, grup terapeutycznych	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Wdrażanie do życia w rodzinie	Prowadzenie zajęć wychowujących do życia w rodzinie, budowanie pozytywnego obrazu rodzin, w tym rodzin wielodzietnych	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Organizacja konkursów promujących rodzinę, organizacja pikników rodzinnych	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Wychowanie zdrowotne	Organizacja akcji profilaktycznych w tym konkursów i akcji plakatowych oraz propagowanie zdrowego stylu życia	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Udział w różnych programach edukacyjnych	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Kształtowanie postaw asertywnych wobec nałogów poprzez organizowanie akcji o tematyce profilaktycznej, gazetki o tematyce profilaktycznej, spotkań z przedstawicielami służb publicznych, szkolenia dla nauczycieli np. Niebieska Karta	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Aktywizacja i integracja osób starszych i niepełnospra-	Organizacja wspólnych imprez, uroczystości integracyjnych, np. wigilii dla starszych i samotnych, Dnia Seniora, Dnia Babci	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

wnych	i Dziadka										
	Organizacja działań służących promocji rodziny wielopokoleniowej	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Prowadzenie zajęć z uwzględnieniem potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych, w tym kursów komputerowych, warsztatów aktywizujących dla seniorów	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Program integracji osób zdrowych z niepełnosprawnymi	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Prowadzenie działań edukacyjnych w szkołach i przedszkolach kształtujących właściwą postawę wobec osób starszych i niepełnosprawnych oraz aktywizujących do podejmowania działań samopomocowych na rzecz tych osób	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Zwiększenie oferty edukacyjnej dla osób starszych	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Organizacja wycieczek, wyjazdów integracyjnych,	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Zwiększenie dostępności oraz podniesienie jakości usług społecznych w sferze sportu, rekreacji i kultury, w tym likwidacja barier architektonicznych w miejscach użyteczności publicznej	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Świadczenie pomocy osobom niepełnosprawnym, starszym, przewlekle chorym	Wypłacanie zasiłków stałych, pielęgnacyjnych, świadczeń pielęgnacyjnych oraz zasiłków losowych.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania osobom niepełnosprawnym i samotnym, które ze względu na wiek, chorobę lub inne dysfunkcje wymagają pomocy	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Zabezpieczenie miejsc socjalnych	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Dofinansowanie zakupu	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

	sprzętu rehabilitacyjnego, zajęć rehabilitacyjnych oraz zakupu leków										
	Inicjowanie grup wsparcia dla osób opiekujących się osobami niepełnosprawnymi	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Wspieranie działalności organizacji pozarządowych w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Poprawa funkcjonowania w środowisku	Stworzenie Gminnego Centrum Wolontariatu	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Utworzenie ośrodka wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Organizacja pomocy sąsiedzkiej	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Zapobieganie zjawisku pogłębiania się niepełnosprawności	Prowadzenie klas specjalnych	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Zapewnienie osobom niepełnosprawnym wsparcia w placówkach wsparcia dziennego - WTZ-y, Środowiskowe Domy Samopomocy	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Organizowanie spotkań, konsultacji, konferencji dotyczących problemów prawnych i innych dotyczących osób niepełnosprawnych	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Organizacja dowozów uczniów niepełnosprawnych do placówek edukacyjnych i innych zajmujących się rehabilitacją zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Aktywizacja, integracja, wsparcie	Organizacja konferencji, spotkań	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Wspólne diagnozowanie potrzeb i problemów społeczności lokalnych, wyznaczanie celów do rozwoju	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Aktywizacja do działania na rzecz swojej społeczności poprzez zakładanie organizacji	Tworzenie systemu wsparcia dla ngo w tym doradztwo prawne i finansowe	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Wspomaganie grup obywatelskich w zakładaniu organizacji pozarządowych	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

pozarządowych											

7.4 Ramy finansowe strategii

Każdy podmiot z terenu gminy będący realizatorem zadań w ramach strategii planuje środki finansowe niezbędne do ich prawidłowej realizacji. Nie stanowią one jedynie części składowej budżetu Gminy, ale także dotacje ze źródeł zewnętrznych, pozyskiwanych samodzielnie przez realizatorów. Dokonując analizy i planowania wydatków na kolejne lata podmioty powinny wziąć to pod uwagę i w przypadku braku środków w budżecie Gminy podjąć starania o pozyskanie dotacji finansowych z zewnętrznych źródeł.

7.5 Programy

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Załuski na lata 2015–2024 będzie realizowana w obszarze pomocy społecznej w szczególności poprzez poniżej wymienione programy:

- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- Gminny Program Wspierania Rodziny.

8. Monitoring i ewaluacja strategii

8.1 System monitorowania strategii

Monitoringiem i ewaluacją objęte będą postępy w realizacji Strategii na dwóch poziomach: poszczególnych zadań i projektów oraz celów operacyjnych i strategicznych.

Monitoring prowadzony będzie jako:

- monitoring wskaźnikowy – w oparciu o oczekiwane wskaźniki osiągnięć
- monitoring społeczny – na podstawie wyników badania opinii, w szczególności poprzez konsultacje społeczne.

Poziom osiągnięcia każdego celu operacyjnego będzie mierzony raz na trzy lata poczynając od 2016 roku, a poszczególnych zadań i projektów realizacyjnych na koniec każdego roku kalendarzowego.

Istotny element systemu monitorowania stanowić będzie sporządzanie sprawozdania z rocznego planu realizacyjnego wraz ze wskazaniem zadań zrealizowanych, zrealizowanych częściowo i nierozpoczętych oraz identyfikacją przyczyn problemów i prezentacją propozycji ich przewyciężenia.

Bazą informacji statystycznej, zbieranej na potrzeby wskaźników monitorowania będą źródła statystyki państwowej (GUS) na poziomie gminy. Poza tym bazę tą będą stanowiły informacje i dane otrzymane od instytucji i organizacji, grup środowiskowych biorących udział w programach związanych z poszczególnymi celami realizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Załuski. Dodatkowo dane uzyskane dzięki wykorzystaniu ankiet oraz szerokiego udziału mieszkańców służyć będą ocenie realizacji oraz uaktualnieniu zapisów strategii. Częstotliwość pomiaru, a także raporty wskaźników ustalone będą w zależności od ich kategorii.

Przedsięwzięcia z zakresu realizacji Strategii monitorowane będą przez zespół zadaniowy powołany zarządzeniem wójta.

Wskaźniki ewaluacyjne

Jednym z podstawowych instrumentów umożliwiających przeprowadzenie monitoringu i ewaluacji i uzyskanie wiarygodnych wyników będą wskaźniki pomiaru osiągnięć celów wytyczonych przez strategię. Wskaźnik może być zdefiniowany jako pomiar celu, który ma zostać osiągnięty, zaangażowanych środków, otrzymanego efektu, miernika jakości lub zmiennej wynikającej z kontekstu. Rozróżniamy następujące rodzaje wskaźników:

- wskaźniki zasobów – przedstawiają informacje o środkach finansowych, rzeczowych oraz zasobach ludzkich, które są wykorzystywane do wdrożenia danego zadania/ projektu; w ujęciu tym wskaźniki te odnoszą się do wielkości alokacji budżetowych na danym poziomie pomocy; np. liczba dni pracy ekspertów czy koszt budowy mieszkania socjalnego;
- wskaźniki wyników, odnoszą się do bezpośrednich konsekwencji działań zadania/ projektu – oddziałujących na bezpośrednich beneficjentów; wskaźniki te mogą mieć charakter fizyczny (np. liczba osób przeszkolonych) lub finansowy (zmniejszenie kosztów leczenia);

- wskaźniki oddziaływania, odnoszą się do konsekwencji zadania/ projektu (zamierzonych i niezamierzonych, pozytywnych i negatywnych) wykraczających poza efekty bezpośrednie – krótkoterminowe; można wyróżnić dwa rodzaje oddziaływania:

- oddziaływanie bezpośrednie – efekty, które pojawiają się po pewnym upływie czasu, ale są bezpośrednio związane z podjętymi działaniami i beneficjentami bezpośrednimi;
- oddziaływanie pośrednie – wszystkie inne rodzaje efektów – niezamierzone przez daną interwencję lub wynikające z niej działania.

Przykłady wskaźników oddziaływania, to np. spadek stopy bezrobocia w regionie w wyniku realizacji programu szkoleniowego, wzrost liczby przedsiębiorstw w wyniku działania sieci wsparcia biznesu itd.

Obiektywnie weryfikowalne wskaźniki opisują cele przedsięwzięcia przy pomocy wielkości mierzalnych. Z punktu widzenia wiarygodności i spójności procesu monitoringu i ewaluacji wskaźnik powinien spełniać określone kryteria. Często stosowaną prostą zasadą odnoszącą się do definiowania wskaźników jest zasada SMART:

Specific – określony – odniesienie się do określonych elementów matrycy logicznej projektu,

Measurable – mierzalny (kwantyfikowalny) – w zakresie dostępnych źródeł weryfikacji,

Achievable – możliwy do osiągnięcia po akceptowalnych kosztach, realistyczny,

Relevant – właściwy w stosunku do potrzeb (w tym wypadku, np. wynikających z zakresu ewaluacji),

Timely – ograniczony czasowo – czyli odnoszący się do granic czasowych projektu lub zakresu badania ewaluacyjnego.

Wskaźnikami oceny monitorowania celów strategicznych i szczegółowych Strategii będą np.:

- wymierne ilości zmodernizowanych obiektów i infrastruktury komunalnej dla funkcjonowania instytucji i organizacji ze sfery rozwiązywania problemów społecznych;
- ilość zlikwidowanych barier architektonicznych;
- ilość uruchomionych działalności gospodarczych;
- ilość stworzonych nowych miejsc pracy, w tym dla osób niepełnosprawnych;
- ilość oddanych do użytkowania mieszkań (w tym socjalnych);

- liczba osób mających problemy opiekuńczo – wychowawcze, którym skutecznie udzielono pomocy;
- liczba osób uchronionych przed przemocą w rodzinie;
- liczba osób, które podjęły leczenie odwykowe;
- ilość zorganizowanych kampanii na rzecz profilaktyki antyalkoholowej i antynarkotykowej oraz liczba osób, do których dotarły materiały i ulotki informujące o zagrożeniu związanym z tymi patologiami w ramach systemu sieciowej pomocy;
- liczba atrakcji (zajęć, imprez, itp.) organizowanych, głównie dla dzieci i młodzieży, mających na celu rozwój zainteresowań oraz promocję zdrowego stylu życia;
- procentowy wzrost mieszkańców zadowolonych z jakości życia w gminie.

W każdym realizowanym zadaniu zostaną zidentyfikowane wskaźniki, przed rozpoczęciem realizacji - zaplanowane, na końcu - osiągnięte. Każde zadanie zostanie podsumowane raportem pisemnym, przekazywanym do koordynatora strategii.

Wzór raportu:

Zadanie/projekt	Instytucja/organizacja realizująca	Zaplanowane wskaźniki osiągnięć	Osiągnięte wskaźniki	Źródła danych
Nazwa i opis, cele		twarde	twarde	ankiety, listy obecności, dokumenty projektu, itp.
		miękkie	miękkie	

8.2 Ewaluacja strategii

Ewaluacja strategii będzie to systematyczna i obiektywna jej ocena – jej zaplanowania, wdrożenia i rezultatów. Celem ewaluacji GSRPS jest określenie adekwatności i stopnia osiągnięcia celów, efektywności, skuteczności, wpływu i trwałości.

Ewaluacja stanowić będzie ocenę przedsięwzięć w kontekście ich wyniku, wpływu, oraz potrzeb które miały zaspokajać. W tym ujęciu celem ewaluacji będzie weryfikacja osiągnięć danego przedsięwzięcia w realizacji do zaplanowanych oczekiwań oraz wykorzystanie uzyskanych w ten sposób informacji i doświadczeń przy projektowaniu i planowaniu podobnych działań w przyszłości. Rekomendacje i wnioski formułowane będą w oparciu o określone standardy i kryteria.

Logika interwencji

Cele:

- osiągnięcie celów operacyjnych może być przedstawione poprzez produkty (np. dostarczenie określonej liczby szkoleń dla osób bezrobotnych);
- realizacja celów szczegółowych/zadań może być przedstawiona poprzez rezultaty (np. osiągnięcia poprawy – w wyniku zrealizowanych szkoleń – w zakresie możliwości zatrudnienia osób bezrobotnych);
- realizacja celów ogólnych/strategicznych może być przedstawiona poprzez wyniki oddziaływania strategii (np., ograniczenia bezrobocia wśród osób wcześniej bezrobotnych);

Ewaluacja ocenić będzie wszystkie elementy logiki interwencji strategii - zarówno dla poziomu działań, produktów, rezultatów i oddziaływań, jak i na poziomie wszystkich rodzajów celów danej interwencji.

Zasadniczym celem ewaluacji będzie stałe doskonalenie skuteczności i efektywności interwencji publicznej, rozumiane w kategoriach pozytywnych efektów społecznych lub gospodarczych związanych z bezpośrednio z realizacją danej strategii. Celem ewaluacji będzie przede wszystkim uzyskanie niezależnej opinii na temat rzeczywistych lub potencjalnych sukcesów strategii oraz czynników, które przyczyniły się osiągnięcia danych rezultatów. Jednym z celów ewaluacji jest również wymiar edukacyjny, to analiza

mechanizmów działania strategii, próba identyfikacji dobrych praktyk w zarządzaniu strategią i ich upowszechnienie czy też analiza popełnionych błędów celem ich uniknięcia w przyszłości.

Kryteria ewaluacji

Jednym z ważnych elementów etapu planowania ewaluacji będzie podjęcie decyzji w jaki sposób ma być dokonana ocena, jakie kryteria ewaluacji powinny być zastosowane do określonego badania.

Główne kryteria ewaluacji:⁸

- Trafność: to stopień w jakim cele przedsięwzięcia są zgodne z wymaganiami beneficjenta, potrzebami lokalnymi oraz politykami i priorytetami partnerów/donorów; projekt/zadanie musi wynikać z rzeczywistych potrzeb lokalnych.
- Efektywność - to ocena właściwego przekształcania zasobów/środków (funduszy) ludzi, czasu itd. w efekty; efektywność koncentruje się na relacji między produktami, rezultatami i/lub oddziaływaniem i środkami (w szczególności finansowymi) przeznaczonymi do ich uzyskania.
- Skuteczność - to stopień, w jakim przedsięwzięcie osiągnęło (lub ma osiągnąć) cele przy uwzględnieniu stopnia ważności tych celów; skuteczność porównuje to co zostało zrobione z tym co pierwotnie planowano.
- Oddziaływanie/użyteczność - to wszystkie konsekwencje wdrożenia strategii – krótko i długoterminowe, bezpośrednie i pośrednie, pozytywne i negatywne, przewidziane i nieprzewidziane; oddziaływanie jest miernikiem oceny szerszych konsekwencji na poziom lokalnym, regionalnym, czy krajowym.
- Trwałość - to stopień jakim efekty strategii oddziałują po jego zakończeniu; to prawdopodobieństwo kontynuacji tych efektów długim odstępem czasu; trwałość może być oceniana z punktu widzenia możliwości jej utrzymania i rozbudowy w przyszłości.

Proces ewaluacji

Ewaluacja strategii jest procesem wieloetapowym, na który składa się: planowanie, projektowanie, realizacja, raportowanie, wykorzystanie wyników ewaluacji.

---

⁸ Podręcznik zarządzania projektami miękkimi w kontekście Europejskiego Funduszu Społecznego, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2006.

- Planowanie ewaluacji GSRPS obejmie następujące etapy:

- określenie celu (lub celów): zdefiniowanie problemów oraz podstawowych kryteriów ewaluacji, dzięki czemu otrzymamy odpowiedź na pytanie: po co przeprowadzamy ewaluację;
- wyznaczenie czasu badania: etapu w cyklu realizacji strategii, który będzie podlegał ewaluacji i wstępnego harmonogramu ewaluacji (rozpoczęcia, zakończenia, terminu dostarczenia raportu z ewaluacji);
- wskazanie zakresu: przedmiotowego (strategii poddanej ewaluacji lub innych obszarów interwencji czy zagadnień horyzontalnych); czasowego; terytorialnego oraz określenie zasobów potrzebnych do realizacji badania;
- wybór odbiorców: w zależności od sprecyzowania grup docelowych strategii czy innych zainteresowanych stron;
- identyfikacja dostępnych danych wyjściowych, czyli dokumentów programowych, raportów z monitoringu strategii, danych statystycznych, wyników wcześniejszych ewaluacji;
- wyznaczenie instytucji odpowiedzialnej za zlecenie i nadzór nad przeprowadzeniem ewaluacji oraz podjęcie decyzji o tym, kto będzie włączony (ze strony instytucji zlecającej) w proces projektowania i wdrażania ewaluacji.

Projektowanie ewaluacji ma na celu sprecyzowanie i określenie oczekiwań stawianych wobec badania ewaluacyjnego, będzie składał się z następujących elementów:

- bardziej dokładnego określenia – sprecyzowania przedmiotu ewaluacji (przy uwzględnieniu wcześniejszych decyzji podjętych na etapie planowania),
- sformułowania listy szczegółowych pytań ewaluacyjnych,
- opracowania zakresu zadań dla wykonawcy badania oraz innych wymagań czy procedur prowadzenia badania ewaluacyjnego.

Istotnym elementem fazy projektowania będzie podjęcie decyzji co do metod, które będą stosowane w czasie badania ewaluacyjnego, jej szczegółowego zakresu oraz dostępnych zasobów. Zastosowane zostaną następujące rodzaje pytań ewaluacyjnych:

- opisowe, których celem jest obserwacja, opis i pomiar zmian (rejestracja tego, co się wydarzyło),
- przyczynowo - skutkowe, które pozwalają zrozumieć i ocenić relacje między przyczynami i skutkami (w jaki sposób i do jakiego stopnia określone zjawisko/zmiany można przypisać danej strategii),

- normatywne – odnoszące się do kryteriów ewaluacji (np. czy wyniki i wpływ interwencji są zadowolające w odniesieniu do postawionych celów, zadań, itd.),
- predyktywne – będące próbą określenia, co stanie się w rezultacie wprowadzenia danej interwencji (np. czy program nakierowany na zwalczanie bezrobocia na danym obszarze nie zagrazi już istniejącym miejscom pracy),
- krytyczne, których celem jest wsparcie procesu zmiany, np. z punktu widzenia postawy zgodności z wartościami (jak polityka w zakresie równych szans może być w większym stopniu akceptowana przez MŚP?, jakie są skuteczne strategie dla ograniczenia zjawiska wykluczenia społecznego).

Realizacja ewaluacji weźmie pod uwagę następujące fazy cyklu procesu ewaluacji:

- projektowanie ewaluacji (strukturalizacja) – szczegółowe określenie kryteriów i elementów ewaluacji, wybór narzędzi obserwacji i zestawu wskaźników;
- pozyskiwanie danych – zebranie danych koniecznych do analizy (danych administracyjnych – dokumentacji strategii, danych pierwotnych i wtórnych, wywiady z uczestnikami i beneficjentami);
- analiza danych – interpretacja zebranych danych (zestawienie danych i ich porównanie), analiza wykorzystująca takie narzędzia, jak weryfikacja hipotez, analiza przyczynowo - skutkowa, itd. – przy zastosowaniu metod statystycznych i innych;
- formułowanie ocen – ocena efektów strategii w odniesieniu do wcześniej sformułowanych pytań ewaluacyjnych.

Raport ewaluacyjny⁹

Raport ewaluacyjny będzie końcowym, najważniejszym produktem badania ewaluacyjnego, gdyż dostarczy informacji o jego wynikach oraz jest podstawą do akceptacji wyników prac zespołu ewaluacyjnego. Zastosowana zostanie następująca struktura raportu ewaluacyjnego:

- podsumowanie,
- tekst główny raportu,
- wnioski i zalecenia,
- aneksy,
- zakres zadań wykonawcy,
- zastosowana metodologia,

---

⁹ Podręcznik zarządzania projektami miękkimi w kontekście Europejskiego Funduszu Społecznego, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2006.

- skład osobowy zespołu wykonawcy (z podaniem zakresów odpowiedzialności za poszczególne zadania),
- lista konsultowanych osób i organizacji,
- harmonogram badania,
- wykaz dokumentacji wykorzystanej przy ocenie,
- inne dokumenty techniczne (np. formularze ankiet, wykorzystane dane statystyczne).

Załączniki

Ankieta - Wypracowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Szanowni Gminy Załuski

Urząd Gminy przystąpił do wypracowania **Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych**. Strategia sprecyzuje i zweryfikuje najważniejsze problemy społeczne w naszej gminie, a także określi sposoby ich rozwiązywania. Aby trafnie określić cele i zadania do realizacji potrzebna jest współpraca całej społeczności gminy. Prosimy o poważne potraktowanie ankiety i przemyślane odpowiedzi na zawarte w niej pytania.

Uwaga! Ankieta jest anonimowa!

Metryczka (wstawić X przy wybranej odpowiedzi):

Płeć: Kobieta Mężczyzna

Wiek: 13 – 16 17 – 25 26 – 59 60 i więcej

Zawód: uczeń rolnik przedsiębiorca pracownik umysłowy pracownik fizyczny

emeryt/rencista bezrobotny inny (jaki?) .....

Wykształcenie:

podstawowe zawodowe średnie policealne wyższe

W jakim stopniu jest Pan(i) zadowolony z następujących warunków życia w gminie Proszę zaznaczyć przy każdym stwierdzeniu poniżej jedną z możliwych odpowiedzi od 0 do 4		Bardzo niezadowolony/a	Niezadowolony/a	Nie zadowolony/a	Zadowolony/a	Bardzo zadowolony/a
1.	Organizacja czasu wolnego (koła zainteresowań, kluby sportowe)	0	1	2	3	4
2.	Dostęp do Internetu	0	1	2	3	4
3.	Dostęp do informacji na temat wydarzeń w gminie	0	1	2	3	4
4.	Dostęp do kultury: biblioteka, koncerty, wystawy	0	1	2	3	4
5.	Organizacja imprez cyklicznych w gminie	0	1	2	3	4
6.	Dostępność doradztwa psychologiczno - prawnego	0	1	2	3	4

7.	Poziom pomocy społecznej	0	1	2	3	4
8.	Poziom opieki zdrowotnej	0	1	2	3	4
9.	Bezpieczeństwo publiczne	0	1	2	3	4
10.	Warunki mieszkaniowe	0	1	2	3	4
11.	Miejsca rekreacji (np. parki, skwery, place zabaw)	0	1	2	3	4
12.	Jakość szkół	0	1	2	3	4
13.	Dostępność przedszkoli	0	1	2	3	4
14.	Żywość lokalnej tradycji i historii w codziennym życiu	0	1	2	3	4
15.	Siła więzi międzyludzkich integrujących mieszkańców	0	1	2	3	4
16.	Dostępność handlu i usług	0	1	2	3	4
17.	Poziom udziału mieszkańców w życiu publicznym gminy	0	1	2	3	4

W każdym pytaniu od 1 do 6 prosimy o zaznaczenie (X) 2 wybranych odpowiedzi:

1) Jakie problemy społeczne dzieci i młodzieży uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy?

- Brak pozytywnych wzorców i autorytetów
- Przemoc ze strony rodziców
- Alkohol i papierosy
- Narkotyki
- Chuligaństwo
- Brak zorganizowanych form spędzania wolnego czasu
- Bezproduktywne spędzanie czasu wolnego
- Inne (jakie?) .....

2) Jakie problemy społeczne rodzin uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy?

- Nieporadność życiowa
- Ubóstwo
- Bezrobocie
- Alkoholizm
- Bezradność opiekuńczo-wychowawcza
- Brak poradnictwa psychologiczno - prawnego
- Niski poziom wzajemnej pomocy pomiędzy rodzinami
- Zanikanie tradycyjnych form spotkań rodzinnych
- Inne (jakie?) .....

3) Jakie problemy społeczne osób starszych uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy?

- Izolacja społeczna (samotność)
- Izolacja rodzinna (odrzućenie)
- Niepełnosprawność
- Niezdolność do samoobsługi
- Brak zorganizowanych form wspólnego spędzania czasu
- Inne (jakie?) .....
- .....

4) Jakie problemy społeczne w obszarze opieki zdrowotnej uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy?

- Długi okres oczekiwania na usługi medyczne
- Mała liczba lekarzy specjalistów
- Ograniczona liczba wizyt domowych lekarza u osób przewlekle chorych i niepełnosprawnych
- Inne (jakie?) .....
- .....

5) Jakie problemy społeczne w obszarze edukacji uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy?

- Brak placówek wychowania przedszkolnego
- Brak wykorzystania bazy szkolnej w czasie wolnym od nauki
- Niedostateczne wsparcie psychologiczno-pedagogiczne
- Brak stołówek szkolnych
- Inne (jakie?) .....
- .....

6) Jakie problemy społeczne w obszarze sportu i kultury uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy?

- Brak organizacji pozarządowych inspirujących działalność kulturalną i sportową
- Brak wiejskich świetlic i ognisk kultury

- Nie w pełni wykorzystany potencjał historii i kultury regionu
- Niewykorzystany potencjał uzdolnionej i utalentowanej młodzieży
- Zbyt mało imprez i wydarzeń środowiskowych
- Inne (jakie?) .....

Poniżej są wymienione zadania, służące rozwiązywaniu problemów społecznych na terenie gminy. Proszę używając skali od 1 do 10 ocenić, na ile ważne są poszczególne zadania przez wpisanie jednej z cyfr ze skali w kolumnie po prawej stronie za każdym zadaniem.

1-----2-----3-----4-----5-----6-----7-----8-----9-----10
 mało ważne bardzo ważne

1	Utworzenie punktu informacyjnego w gminie oferującego usługi doradztwa zawodowego i pośrednictwa pracy	
2	Mobilny punkt pomocy specjalistycznej dla osób uzależnionych	
3	Dzienny Dom Pomocy Społecznej	
4	Likwidacja barier architektonicznych w urzędach	
5	Mieszkania chronione, lokale socjalne	
6	Usługi opiekuńcze dla osób starszych i/lub niepełnosprawnych	
7	Stworzenie sieci pomocy sąsiedzkiej	
8	Założenie grup wsparcia dla osób niepełnosprawnych	
9	Założenie grup wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	
10	Organizacja miejsc zakwaterowania dla sprawców przemocy	
11	Założenie wolontariatu	
12	Finansowanie płatnych szczepionek dla dzieci	
13	Zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów (kardiolog, diabetolog, onkolog)	
14	Pomoc psychologa/terapeuty, profilaktyka uzależnień dla dzieci, młodzieży, dorosłych	

15	Stypendia dla dzieci z ubogich rodzin	
16	Zapewnienie dostępu do pedagoga, logopedy i opieki medycznej w szkołach i przedszkolach	
17	Wydłużenie czasu pracy przedszkoli	
18	Poszerzenie oferty o oddział żłobkowy	
19	Zwiększenie ilości obiektów sportowo-rekreacyjnych na terenie placówek oświatowych	
20	Potrzeba pedagogizacji rodziców i dzieci	

Jeśli według Pana/Pani pominęliśmy w ankiecie jakiś ważny problem, to proszę go opisać w tym miejscu:

.....
.....
.....

Jeśli według Pana/Pani warto podjąć inne zadania, inicjatywy na rzecz integracji społecznej mieszkańców, które nie zostały wcześniej wymienione w ankiecie, to proszę wymienić poniżej:

.....
.....
.....

DZIĘKUJEMY!

Wykaz skrótów

GKRPA – Gminny Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
GSRPS – Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych
GUS – Główny Urząd Statystyczny
JST – jednostka samorządu terytorialnego
GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
NGO – ang. *Non-Governmental Organization* – organizacja pozarządowa
OSP – Ochotnicza Straż Pożarna
PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

Spis wykresów i tabel

Wykres 1. Udział respondentów ankiety w podziale na płeć. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.....	13
Wykres 2. Udział respondentów wg wieku. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.....	13
Wykres 3. Podział respondentów wg statusu zawodowego. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.....	14
Wykres 4. Podział respondentów wg poziomu wykształcenia. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.....	14
Wykres 5. Przedsiębiorstwa z terenu gminy Załuski. Podział według sektora (2013 r.) Źródło: www.stat.gov.pl	19
Wykres 6. Liczba mieszkańców gminy Załuski w latach 2011-2013 w podziale na płeć oraz ogółem. Źródło: dane UG.	21
Wykres 7. Ruch naturalny ludności (urodzenia i zgony) w gminie Załuski w latach 2011-2013. Źródło: dane UG.....	22
Wykres 8. Migracje na terenie gminy Załuski w latach 2011-2013. Źródło: dane UG.	22
Wykres 9. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu ubóstwa w latach 2011-2013. Źródło: dane GOPS.....	43
Wykres 10. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu bezrobocia w latach 2011-2013. Źródło: dane GOPS.	44
Wykres 11. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2011-2013. Źródło: dane GOPS.	45
Tabela 1. Podmioty gospodarki narodowej – wskaźniki. Źródło: www.stat.gov.pl	20

Tabela 2. Demografia gminy Załuski. Źródło: dane UG.....	21
Tabela 3. Zasoby mieszkaniowe w gminie Załuski. Źródło: dane GUS www.stat.gov.pl	23
Tabela 4. Przedszkola na terenie gminy Załuski. Dane zbiorcze na podst. sprawozdań gminnych.	24
Tabela 5. Szkoły podstawowe oraz zespoły szkół na terenie gminy Załuski. Dane zbiorcze na podst. sprawozdań gminnych.....	24
Tabela 6. Powody przyznawania świadczeń z pomocy społecznej w latach 2011-2013. Źródło: dane GOPS.....	43
Tabela 7. Bezrobocie rejestrowane w gminie Załuski w latach 2011-2013. Źródło: dane www.stat.gov.pl	44